

# Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU11

## Straffrättsliga frågor

---

### Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om straffrättsliga frågor, främst med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om brott mot frihet och frid, sexualbrott, brott mot allmänheten och staten samt straffmätning och påföljd.

I betänkandet finns 40 reservationer (S, SD, V, C, MP).

#### *Behandlade förslag*

Cirka 140 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	4
Redogörelse för ärendet .....	11
Utskottets överväganden .....	12
Översyn av brottsbalken och domsrätt .....	12
Brott mot frihet och frid .....	16
Sexualbrott .....	23
Övriga brott mot person .....	29
Förmögenhetsbrott .....	32
Brott mot allmänheten och staten .....	34
Specialstraffrätt och åtgärder mot vissa typer av brott .....	45
Straffmätning och påföljd .....	55
Annan rättsverkan av brott .....	65
Reservationer .....	72
1. Brott som har begåtts utanför Sverige, punkt 2 (C) .....	72
2. Fridskränkningarsbrott, punkt 3 (S) .....	72
3. Fridskränkningarsbrott, punkt 3 (C) .....	73
4. Fridskränkningarsbrott, punkt 3 (MP) .....	74
5. Kontrollerande beteende, punkt 4 (S, C, MP) .....	74
6. Psykiskt våld mot barn, punkt 5 (C) .....	75
7. Illegala vägspärrar, punkt 7 (SD) .....	76
8. Skärpta straff för sexualbrott, punkt 10 (C) .....	76
9. Koppleri, punkt 11 (C) .....	77
10. Översyn av sexualbrottslagstiftningen, punkt 13 (MP) .....	78
11. Ärekränkningarsbrott, punkt 14 (MP) .....	78
12. Ocker, punkt 16 (SD) .....	79
13. Straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper, punkt 17 (S, C) .....	80
14. Hets mot folkgrupp, punkt 18 (V) .....	80
15. Barnpornografibrott, punkt 19 (C) .....	81
16. Barnpornografibrott, punkt 19 (MP) .....	82
17. Djurplågeri, punkt 20 (SD) .....	82
18. Skyddande av brottsling, punkt 21 (C) .....	83
19. Otillåtna bosättningar, punkt 22 (SD) .....	83
20. Flaggskändning, punkt 23 (SD) .....	84
21. Sekretessbrott, punkt 24 (SD) .....	84
22. Narkotikabrott, punkt 25 (MP) .....	85
23. Lustgas, punkt 26 (MP) .....	86
24. Eftersupning, punkt 27 (C) .....	86
25. Påföljder för trafikbrott, punkt 28 (SD) .....	87
26. Djurrättsrelaterade brott, punkt 30 (SD) .....	87
27. Djurrättsrelaterade brott, punkt 30 (C) .....	88
28. Handel med metallskrot, punkt 31 (SD) .....	89
29. Civilkuragelag, punkt 32 (SD) .....	90
30. Flerfaldig brottslighet, punkt 33 (S) .....	90
31. Flerfaldig brottslighet, punkt 33 (C) .....	91
32. Försvårande omständigheter, punkt 34 (S) .....	92
33. Försvårande omständigheter, punkt 34 (C) .....	92
34. Återfall i brott, punkt 35 (S) .....	93
35. Påföljder, punkt 36 (SD) .....	94

36. Preskription, punkt 37 (S).....	94
37. Preskription, punkt 37 (C) .....	95
38. Tillträdesförbud, punkt 38 (SD) .....	96
39. Näringsförbud, punkt 39 (SD) .....	96
40. Vistelseförbud, punkt 40 (S).....	97
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag .....	98
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23 .....	98

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## *Översyn av brottsbalken och domsrätt*

### **1. Översyn av brottsbalken**

Riksdagen avslår motion

2022/23:1812 av Christian Carlsson (KD).

### **2. Brott som har begåtts utanför Sverige**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:149 av Lawen Redar (S),

2022/23:475 av Adrian Magnusson och Sofia Skönnbrink (båda S),

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 41,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 86 och 148 samt

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 40.

*Reservation 1 (C)*

## *Brott mot frihet och frid*

### **3. Fridskränkningsbrott**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 50 och 51,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 4, 5 och 20,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 49 och 50,

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 58 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 109–111.

*Reservation 2 (S)*

*Reservation 3 (C)*

*Reservation 4 (MP)*

### **4. Kontrollerande beteende**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 29,

2022/23:1315 av Aylin Fazelian (S),

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 74,

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 59 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 107.

*Reservation 5 (S, C, MP)*

### **5. Psykiskt våld mot barn**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 3 och

2022/23:2044 av Daniel Vencu Velasquez Castro m.fl. (S) yrkande 2.

*Reservation 6 (C)***6. Omvändelseterapi**

Riksdagen avslår motion  
2022/23:305 av Margareta Cederfelt (M).

**7. Illegala vägspärrar**

Riksdagen avslår motion  
2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4.

*Reservation 7 (SD)***8. Dataintrång**

Riksdagen avslår motion  
2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 3.

**9. Fotografering av olycksplats**

Riksdagen avslår motion  
2022/23:900 av Michael Rubbestad (SD).

*Sexualbrott***10. Skärpta straff för sexualbrott**

Riksdagen avslår motionerna  
2022/23:667 av Ellen Juntti (M),  
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 52,  
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 20–24,  
2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 100, 101 och 103,  
2022/23:1708 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 1 och  
2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M) yrkande 3.

*Reservation 8 (C)***11. Koppleri**

Riksdagen avslår motionerna  
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 54 och  
2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 105.

*Reservation 9 (C)***12. Sexualbrott på internet**

Riksdagen avslår motionerna  
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 35 och 36 samt  
2022/23:1106 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2.

**13. Översyn av sexualbrottslagstiftningen**

Riksdagen avslår motionerna  
2022/23:409 av Erik Hellsborn (SD),  
2022/23:607 av Marléne Lund Kopparklint (M),

2022/23:609 av Marléne Lund Kopparklint (M),  
 2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 2,  
 2022/23:1681 av Helena Vilhelmsson och Anne-Li Sjölund (båda C),  
 2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C) yrkande 2,  
 2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M)  
 yrkande 1 och  
 2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.  
*Reservation 10 (MP)*

*Övriga brott mot person*

#### **14. Ärekränkingsbrott**

Riksdagen avslår motionerna  
 2022/23:1086 av Ida Drougge (M),  
 2022/23:2159 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och  
 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 86.  
*Reservation 11 (MP)*

#### **15. Brott mot familj**

Riksdagen avslår motion  
 2022/23:2250 av Runar Filper (SD) yrkandena 4, 5 och 7.

*Förmögenhetsbrott*

#### **16. Ocker**

Riksdagen avslår motion  
 2022/23:1003 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 22.  
*Reservation 12 (SD)*

*Brott mot allmänheten och staten*

#### **17. Straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper**

Riksdagen avslår motionerna  
 2022/23:505 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda  
 SD) yrkandena 1 och 2,  
 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 5,  
 2022/23:1105 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,  
 2022/23:1985 av Johanna Rantsi (M) och  
 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 17.  
*Reservation 13 (S, C)*

#### **18. Hets mot folkgrupp**

Riksdagen avslår motionerna  
 2022/23:124 av Ola Möller (S) och  
 2022/23:1232 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.  
*Reservation 14 (V)*

**19. Barnpornografibrott**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:61 av Nima Gholam Ali Pour (SD),

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 38, 39 och 42,

2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 1,

2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C) yrkande 1 och

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 3.

*Reservation 15 (C)*

*Reservation 16 (MP)*

**20. Djurplågeri**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:903 av Michael Rubbestad (SD) och

2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16.

*Reservation 17 (SD)*

**21. Skyddande av brottsling**

Riksdagen avslår motion

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 32.

*Reservation 18 (C)*

**22. Otillåtna bosättningar**

Riksdagen avslår motion

2022/23:1004 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11.

*Reservation 19 (SD)*

**23. Flaggskändning**

Riksdagen avslår motion

2022/23:1001 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 14.

*Reservation 20 (SD)*

**24. Sekretessbrott**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:505 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3 och

2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 24.

*Reservation 21 (SD)*

*Specialstraffrätt och åtgärder mot vissa typer av brott*

**25. Narkotikabrott**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:550 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD),

2022/23:754 av Nicklas Attefjord (MP) yrkande 1 och  
2022/23:1927 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C)  
yrkande 3.

*Reservation 22 (MP)*

## **26. Lustgas**

Riksdagen avslår motion

2022/23:750 av Nicklas Attefjord och Katarina Luhr (båda MP) yrkande  
4.

*Reservation 23 (MP)*

## **27. Eftersupning**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 44 och  
2022/23:1111 av Hans Eklind (KD).

*Reservation 24 (C)*

## **28. Påföljder för trafikbrott**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 7 och  
2022/23:1171 av Monica Haider (S).

*Reservation 25 (SD)*

## **29. Brott i samband med miljöaktioner**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:293 av Jan Ericson (M) och  
2022/23:535 av Markus Wiechel (SD).

## **30. Djurrättsrelaterade brott**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 43,  
2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 4,  
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 68, 72 och 73,  
2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6,  
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 47,  
2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 38–40 och  
2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 10 och 12.

*Reservation 26 (SD)*

*Reservation 27 (C)*

## **31. Handel med metallskrot**

Riksdagen avslår motion

2022/23:940 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4.

*Reservation 28 (SD)*



### 32. Civilkuragelag

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:510 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) och

2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

*Reservation 29 (SD)*

*Straffmätning och påföljd*

### 33. Flerfaldig brottslighet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 76,

2022/23:1203 av Mattias Ottosson m.fl. (S) och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 37.

*Reservation 30 (S)*

*Reservation 31 (C)*

### 34. Försvårande omständigheter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:394 av Ida Ekeroth Clausson och Louise Thunström (båda S),

2022/23:882 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 33,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 78,

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 24 och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 60.

*Reservation 32 (S)*

*Reservation 33 (C)*

### 35. Återfall i brott

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1079 av Camilla Brunsberg (M) och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 38.

*Reservation 34 (S)*

### 36. Påföljder

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1441 av Serkan Köse m.fl. (S).

*Reservation 35 (SD)*

### 37. Preskription

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 22 och 49,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 34,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 99,

2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M) yrkande 1 och  
2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 27.

*Reservation 36 (S)*

*Reservation 37 (C)*

*Annan rättsverkan av brott*

### **38. Tillträdesförbud**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 3 och

2022/23:966 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

*Reservation 38 (SD)*

### **39. Näringsförbud**

Riksdagen avslår motion

2022/23:966 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8.

*Reservation 39 (SD)*

### **40. Vistelseförbud**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:587 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 20.

*Reservation 40 (S)*

Stockholm den 9 mars 2023

På justitieutskottets vägnar

*Richard Jomshof*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Ardalan Shekarabi (S), Adam Marttinen (SD), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Mattias Vepsä (S), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson (SD), Juno Blom (L), Sanna Backeskog (S), Fredrik Kärrholm (M) och Bassem Nasr (MP).

## Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 140 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23. Yrkandena rör bl.a. frågor om brott mot frihet och frid, sexualbrott, brott mot allmänheten och staten samt straffmätning och påföljd. Yrkandena återfinns i bilagan.

# Utskottets överväganden

## Disposition

I detta betänkande behandlar utskottet förslag om straffrättsliga frågor från allmänna motionstiden. Systematiken i betänkandet följer i huvudsak ordningen i brottsbalken. I avsnittet Specialstraffrätt och åtgärder mot vissa typer av brott behandlas förslag som rör straffbestämmelser i andra lagar än brottsbalken och förslag om åtgärder mot vissa typer av brott som begås i ett särskilt syfte.

## Översyn av brottsbalken och domsrätt

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av brottsbalken och om brott som har begåtts utanför Sverige.

Jämför reservation 1 (C).

## Motionerna

### *Översyn av brottsbalken*

Enligt motion 2022/23:1812 av Christian Carlsson (KD) bör det tillsättas en utredning om en genomgripande straffrättsreform. Motionären vill att utredningens uppdrag bl.a. ska syfta till att höja minimistraffet i straffskalan för vålds- och sexualbrott, avskaffa straffreduktionen för ungdomar och reduktionen för flerfaldig brottslighet samt göra en översyn av förmildrande omständigheter vid straffmätningen.

### *Brott som har begåtts utanför Sverige*

I motion 2022/23:149 av Lawen Redar (S) föreslås att brottet köp av sexuell tjänst ska undantas från principen om dubbel straffbarhet, vilket innebär att svensk domstol skulle vara behörig att döma till ansvar för ett sådant brott som har begåtts utomlands. Ett liknande förslag finns i motion 2022/23:475 av Adrian Magnusson och Sofia Skönnbrink (båda S).

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 86 och 148 föreslås att fler brott ska omfattas av principen om universell jurisdiktion. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 41. Enligt kommittémotion 2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 40 bör en utredning tillsättas och ges i uppdrag att göra en översyn av om den befintliga lagstiftningen om universell jurisdiktion är ändamålsenlig.

## Bakgrund

### *Översyn av brottsbalken*

Brottsbalken trädde i kraft 1965 och är indelad i tre avdelningar. Den första avdelningen innehåller allmänna bestämmelser. Den andra avdelningen, med rubriken Om brotten, innehåller en uppräknning av de olika brotten. De olika brotten brukar i sin tur delas upp i brott mot person, förmögenhetsbrott samt brott mot staten och allmänheten. Den tredje avdelningen har rubriken Om påföljderna.

Sedan brottsbalken infördes har en stor mängd lagändringar skett, när det gäller både enskilda straffbestämmelser och mer genomgripande förändringar som rör flera straffbestämmelser i ett kapitel, t.ex. 6 kap. om sexualbrott. År 2013 överlämnade Straffrättsanvändningsutredningen sitt betänkande Vad bör straffas? (SOU 2013:38). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att kartlägga det straffsanktionerade områdets utveckling sedan brottsbalkens ikraftträdande samt områdets nuvarande omfattning och struktur. I uppdraget ingick också att analysera och ta ställning till vilka kriterier som bör gälla för att kriminalisering ska anses vara befogad.

I Tidöavtalet (s. 18 f.) beskrivs hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i ett samarbetsprojekt om kriminalitet kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att bekämpa och förebygga brott samt öka tryggheten. Under rubriken En fullständig och genomgripande översyn av strafflagstiftningen genomförs anges följande åtgärder:

- skärpta straff för vålds- och sexualbrott m.m.
- stärkt straffrättsligt skydd för poliser
- skärpta straff för gängrelaterad brottslighet
- fängelsepresumtionen avskaffas
- billighetsskälerna samt de försvarande och förmildrande omständigheterna i brottsbalken ses över
- dagens form av mängdrabatt avskaffas
- återfall ska straffas hårdare
- en ny påföljd: förvaringsdom
- villkorlig frigivning
- en stärkt nödvärnsrätt
- preskriptionsbestämmelserna ska revideras.

När det gäller unga lagöverträdare anges (s. 22) att straffreduktionen för de som är över 18 år ska tas bort och att en utredning ska se över straffreduktionen för de som är under 18 år och samtidigt överväga en sänkning av straffmyndighetsåldern.

### *Brott som har begåtts utanför Sverige*

Gränserna för hur långt utanför det egna territoriet en stat kan göra gällande domsrätt avgörs i folkrätten. I folkrätten har vissa särskilda

anknytningsmoment mellan en stat och en brottslig gärning lett till att ett antal olika jurisdiktionsprinciper har utvecklats.

Generella bestämmelser om svensk straffrättslig domsrätt finns i 2 kap. brottsbalken, som sedan den 1 januari 2022 har rubriken Om svensk domstols behörighet. Där anges i vilken omfattning svenska domstolar är behöriga att döma för brott som begåtts inom respektive utom landets gränser. Lagändringarna syftade till att förtydliga, modernisera och anpassa bestämmelserna om svensk straffrättslig domsrätt till folkrätten. Lagändringarna innebär bl.a. att svensk domstol ska vara behörig att döma över brott som har begåtts utomlands mot svenska medborgare och företag. I propositionen anges bl.a. följande (prop. 2020/21:204 s. 87):

Bestämmelser som inskränker domsrätten är nödvändiga för att svensk rätt ska vara i överensstämmelse med de krav som folkrätten uppställer på stater att inte lagstifta om förhållanden som helt saknar anknytning till den egna staten. Kravet på åtalsförordnande för vissa gärningar innebär i realiteten en ytterligare inskränkning av domsrätten, vilket bidrar till att svensk domsrätt inte ges ett alltför omfattande tillämpningsområde. Sverige bör utnyttja möjligheten till extraterritoriell jurisdiktion endast när det finns ett påtagligt och berättigat intresse av att lagföring sker i Sverige. Det behövs en reglering som säkerställer att Sverige uppfyller sina internationella förpliktelser. Däri ligger ett krav på att den extraterritoriella behörigheten inte utnyttjas i vidare omfattning än vad det folkrättsliga regelverket tillåter. Inom de ramar som folkrätten tillåter har staterna dock en betydande frihet att avgöra hur de nationella domsrättsreglerna utformas.

Kravet på dubbel straffbarhet innebär att svensk domstol, om domsrätten grundas på anknytning till en svensk gärningsman, svenskt enskilt intresse eller en annan stats intresse, ska vara behörig att döma över brott som begåtts på en annan stats område endast om gärningen är straffbar även enligt lagen på gärningsorten. Krav på dubbel straffbarhet ska dock inte gälla för bl.a. vissa sexualbrott mot personer som inte fyllt 18 år och vissa andra särskilt angivna brott i 2 kap. 5 § brottsbalken. Undantag ska också enligt 2 kap. 6 § brottsbalken göras för brott för vilka det lindrigaste straff som är föreskrivet enligt svensk lag är fängelse i fyra år eller mer.

Med stöd av 2 kap. 3 § 6 brottsbalken är svensk domstol behörig att döma över vissa internationella brott, bl.a. folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, oavsett var brotten begåtts och vem som har begått dem. Vid domsrätt med stöd av denna princip, som kallas universell jurisdiktion och har sin grund i folkrätten, finns inget krav på dubbel straffbarhet.

Frågan om undantag från kravet på dubbel straffbarhet för att en svensk domstol ska kunna döma för brottet köp av sexuell tjänst som begåtts utomlands behandlades av 2014 års människohandelsutredning i delbetänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. (SOU 2016:42). Utredningen ansåg att man inte bör införa något sådant undantag. Denna del av betänkandet bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

## Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat förslag om att tillsätta en utredning om en översyn av straffsystemet, bl.a. våren 2019 (bet. 2018/19:JuU11 s. 18 f.). Utskottet uttalade att det inte fanns skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181). Våren 2022 behandlade utskottet ett likalydande motionsyrkande med det som nu behandlas genom s.k. förenklad beredning. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2021/22:JuU23, rskr. 2021/22:245).

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat förslag om att undanta brottet köp av sexuell tjänst från principen om dubbel straffbarhet, bl.a. våren 2020 (bet. 2019/20:JuU26 s. 31 f.). Utskottet konstaterade då att frågan bereddes inom Regeringskansliet och avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till att den fortsatta beredningen inte borde föregripas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258). Utskottet vidhöll sin inställning och avstyrkte liknande motionsyrkanden våren 2021 (bet. 2020/21:JuU24 s. 30 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344).

Våren 2022 behandlade utskottet ett liknande förslag om att tillsätta en utredning om lagstiftningen om universell jurisdiktion (bet. 2021/22:JuU23 s. 17 f.). Utskottet, som konstaterade att bestämmelserna om svensk straffrättslig domsrätt nyligen hade varit föremål för en översyn, fann inte skäl att ta något initiativ och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

## Utskottets ställningstagande

De senaste åren har ett stort antal lagändringar i brottsbalken trätt i kraft som syftar till att åstadkomma skärpta straff. Utskottet noterar också att en fullständig och genomgripande översyn av strafflagstiftningen har aviserats i Tidöavtalet. Mot denna bakgrund finner inte utskottet skäl att ta initiativ till en översyn av brottsbalken och avstyrker därmed motion 2022/23:1812 (KD).

Utskottet konstaterar att bestämmelserna om domsrätt nyligen har varit föremål för en översyn, att ett nytt kapitel om svensk domstols behörighet infördes i brottsbalken den 1 januari 2022 samt att betänkandet SOU 2016:42 fortfarande bereds inom Regeringskansliet när det gäller frågan om att undanta brottet köp av sexuell tjänst från principen om dubbel straffbarhet. Mot bakgrund av detta vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att det inte finns skäl att ta initiativ med anledning av förslag om översyn av lagstiftningen om universell jurisdiktion eller om att undanta brottet köp av sexuell tjänst från principen om dubbel straffbarhet. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:149 (S), 2022/23:475 (S), 2022/23:883 (C) yrkande 41, 2022/23:1673 (C) yrkandena 86 och 148 samt 2022/23:1882 (C) yrkande 40.

## Brott mot frihet och frid

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fridskränkingsbrott, kontrollerande beteende, psykiskt våld mot barn, omvändelseterapi, illegala vägspärrar, dataintrång och fotografering av olycksplats.

Jämför reservation 2 (S), 3 (C), 4 (MP), 5 (S, C, MP), 6 (C) och 7 (SD).

### Motionerna

#### *Fridskränkning*

I kommittémotion 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 58 efterfrågas en översyn av straffen för bl.a. grov kvinnofridskränkning. I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 50 föreslås att minimistraffet för grov frids- och kvinnofridskränkning ska höjas till två års fängelse. Likalydande förslag finns i kommittémotionerna 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 51 samt 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 5 och ett liknande förslag finns i partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 109. I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 49 anføres att maximistraffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning bör höjas från sex till tio års fängelse. Likalydande förslag finns i kommittémotionerna 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 50 och 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 4.

I partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 110 föreslås att konstruktionen av brotten fridskränkning, kvinnofridskränkning och hedersförtryck ska ändras så att den grundas i förövarens kontrollerande och nedbrytande beteende. I samma motion yrkande 111 anføres att preskriptionstiden för alla delar av brotten fridskränkning, grov kvinnofridskränkning och hedersförtryck ska ändras och börja löpa först när det tillstånd som utgör brottet, dvs. förhållandet och trakasserierna, upphör.

I kommittémotion 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 20 föreslås att en utredning tillsätts i syfte att utreda förutsättningarna för att utfärda en restriktionsdom vid återfall i brottslighet som rör våld i nära relation, vilken t.ex. kan innehålla krav på elektronisk övervakning eller vistelseförbud.

#### *Kontrollerande beteende*

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 74 föreslås att kontrollerande beteende och psykiskt våld ska kriminaliseras. Liknande förslag finns i partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 107, i kommittémotionerna 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C)



yrkande 29 och 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 59 samt i motion 2022/23:1315 av Aylin Fazelian (S).

### *Psykiskt våld mot barn*

I kommittémotion 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 3 anförs att brottsbeteckningen misshandel även bör omfatta psykiskt våld, försummelse och omsorgsbrister när det gäller gärningar som riktar sig mot ett barn. Ett liknande förslag finns i motion 2022/23:2044 av Daniel Vencu Velasquez Castro m.fl. (S) yrkande 2.

### *Omvändelseterapi*

I motion 2022/23:305 av Margareta Cederfelt (M) begärs en översyn av möjligheten att förbjuda s.k. omvändelseterapi, vilket handlar om att omvandla personer som identifierar sig som hbtqi-personer till heterosexuella.

### *Illegala vägspärrar*

I kommittémotion 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås att en utredning ska tillsättas och ges i uppdrag att föreslå en ny brottsbeteckning som tar sikte på upprättandet av illegala vägspärrar.

### *Dataintrång*

I kommittémotion 2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås att straffskalan för dataintrång ska ses över i skärpande riktning.

### *Fotografering av olycksplats*

I motion 2022/23:900 av Michael Rubbestad (SD) föreslås att lagstiftningen ska ändras så att det blir straffbart för en privatperson att fotografera och filma en olycksplats.

## **Bakgrund**

### *Gällande rätt*

Straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning skärptes den 1 januari 2022. Lagändringarna innebar också att även förtalsbrott ingår som ett led i fridskränkningens brotten. Enligt 4 kap. 4 a § brottsbalken döms den som begår brottsliga gärningar enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. brottsbalken eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person för grov fridskränkning till fängelse i lägst ett och högst sex år. En förutsättning för att brottet ska bedömas som grov fridskränkning är att var och en av gärningarna utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet och att gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla. Om gärningar har begåtts av en man

mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff.

Den 1 juli 2021 infördes det ett nytt gradindelad brott, barnfridsbrott, i 4 kap. 3 § brottsbalken som innebär att det är straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Straffet är fängelse i högst två år. Är brottet grovt döms för grovt barnfridsbrott till fängelse i lägst nio månader och högst fyra år.

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt gradindelad brott, olaga integritetsintrång respektive grovt olaga integritetsintrång, i 4 kap. 6 c och d §§ brottsbalken. Regleringen straffbelägger intrång i någon annans privatliv genom spridning av vissa slags bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. I förarbetena anges att bilder på någon som befinner sig i trauma eller som varit med om en allvarlig olyckshändelse kan omfattas av straffansvar enligt bestämmelsen (prop. 2016/17:222 s. 34 f.). Om gärningen med hänsyn till bildens eller uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen var ägnad att medföra mycket allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, döms för grovt olaga integritetsintrång. Straffet för olaga integritetsintrång är böter eller fängelse i högst två år och för grovt olaga integritetsintrång fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Undantag från straffansvar gäller om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarlig.

Dataintrång regleras i 4 kap. 9 c § brottsbalken. Straffskalan för dataintrång är böter eller fängelse i högst två år samt för grovt dataintrång fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har orsakat allvarlig skada eller avsett ett stort antal uppgifter eller annars varit av särskilt farlig art. Brottsbeteckningen grovt dataintrång infördes genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014.

I 4 kap. brottsbalken finns även andra straffbestämmelser som tar sikte på brott mot frihet och frid – bl.a. människohandel, olaga frihetsberövande, olaga tvång, olaga hot och ofredande.

### *Pågående arbete*

Den 7 juli 2022 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över kontaktförbudslagstiftningen (dir. 2022:114). Syftet med översynen är att säkerställa att lagstiftningen i så hög grad som möjligt tillgodoser intresset av att förebygga och ge skydd till främst kvinnor och barn som är utsatta för våld och andra kränkningar i nära relationer. Utredaren ska bl.a.

- utvärdera tillämpningen av lagen om kontaktförbud, ta ställning till om lagen är modernt och ändamålsenligt utformad samt om möjligheterna till att meddela kontaktförbud bör utvidgas och lämna nödvändiga författningsförslag

- ta ställning till om straffskalorna för barnfridsbrott, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning bör skärpas och oavsett bedömning i sak lämna nödvändiga författningsförslag
- lämna författningsförslag som tydliggör att anstiftan och medhjälp till brott samt i förekommande fall försök, förberedelse och stämpling till brott kan ingå i de särskilda brotten hedersförtryck och grov fridskränkning respektive grov kvinnofridskränkning.

Uppdraget ska redovisas senast den 7 augusti 2023.

Den 29 oktober 2021 gav Regeringskansliet en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att se över straffansvaret för psykiskt våld. I promemorian Straffansvar för psykiskt våld (Ds 2022:18), som publicerades i augusti 2022, föreslås att en ny brottsbeteckning – psykisk misshandel – ska införas i 3 kap. 5 a § brottsbalken. Den föreslagna straffbestämmelsen är uppbyggd utifrån två olika gärningssätt – gärningspersonen ska antingen utsätta en annan person för upprepade gärningar som är nedvärderande, förolämpande eller på annat sätt kränkande eller utöva otillbörlig kontroll över en annan person genom att begränsa den personliga handlingsfriheten. För båda gärningssätten krävs att gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla. Straffet är fängelse i högst fyra år. För att ytterligare stärka skyddet mot psykiskt våld föreslår utredaren att förolämpning enligt 5 kap. 3 § brottsbalken ska fogas till brottskatalogerna för de grova fridskränkingsbrotten, olaga förföljelse och hedersförtryck. Promemorian remissbehandlades under perioden augusti–november 2022 och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 3 november 2021 kommittédirektiv om åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet (dir. 2021:98). Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 7 juli 2022 (dir. 2022:113) fick utredaren även i uppdrag att analysera och redogöra för vilket straffansvar som i dag finns när det gäller s.k. omvändelseförsök samt att ta ställning till om det straffrättsliga skyddet bör förstärkas och i så fall lämna nödvändiga författningsförslag. I direktiven redogörs för att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor i mars 2022 publicerade rapporten Unga hbtq-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige. Rapporten pekar på att det finns unga hbtq-personer som utsätts för påtryckningar och tvång som syftar till att få dem att förändra, permanent dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet eller uttrycka kön på det sätt de själva vill (i rapporten benämnt omvändelseförsök). Av rapporten framgår att det kan handla om bl.a. någon form av s.k. behandling, social isolering, hotfulla eller kränkande uttalanden, tvångsåktenskap, s.k. uppfostringsresor samt böner och ritualer, men också omfatta fysiskt eller sexuellt våld. Regeringen konstaterar i direktiven att flera handlingar som beskrivs i rapporten skulle kunna medföra ansvar för t.ex. misshandel, olaga tvång eller olaga hot men att det är oklart om alla former av s.k. omvändelseförsök som får anses straffvärda träffas av den gällande straffrättsliga regleringen.

## Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat motioner om att skärpa straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ett flertal gånger. Vid behandlingen av sådana motioner våren 2021 föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att minimistraftet för brotten skulle höjas till fängelse i ett år, vilket riksdagen ställde sig bakom (bet. 2020/21:JuU24 s. 22 f., rskr. 2020/21:344). Detta har regeringen därefter tillgodosett genom den ovannämnda lagändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2022.

I samband med behandlingen av regeringens proposition Skärpta straff för våld och andra kränkningar i nära relationer (prop. 2020/21:217) behandlade utskottet förslag om att ytterligare skärpa straffen för fridskränkingsbrott (bet. 2021/22:JuU8 s. 9 f.). Utskottet, som ansåg att även maximistraftet för brotten borde höjas, ställde sig bakom dessa motioner och föreslog att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att den borde återkomma med ett förslag om höjt straffmaximum för fridskränkingsbrotten med inriktningen att det ska vara detsamma som för synnerligen grov misshandel, dvs. tio års fängelse.

I samma betänkande föreslogs tre tillkännagivanden om kontaktförbud. Enligt utskottet bör regeringen tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av lagen om kontaktförbud, med inriktningen att kontaktförbud ska kunna meddelas vid fler situationer än i dag. Utredningen ska även lämna förslag på hur elektronisk övervakning av kontaktförbud ska kunna användas oftare, och särskilt vid våld i nära relationer. Enligt utskottet bör utredningen också komma med förslag på hur särskilt utvidgat kontaktförbud ska användas oftare och hur det geografiska området för denna typ av kontaktförbud tydligare än i dag ska kunna omfatta ett större område, såsom en kommun.

I betänkandet behandlades vidare sex motionsyrkanden om kriminalisering av kontrollerande beteende. Utskottet noterade då att regeringen hade tillsatt en utredning med uppdrag att lämna förslag på hur det straffrättsliga skyddet mot psykiskt våld kan stärkas. Utskottet bedömde att det väsentligen omfattade det som motionärerna benämnde kontrollerande beteende. Utskottet ansåg därför att det inte fanns anledning att ta ett sådant initiativ som motionärerna efterfrågade och avstyrkte därmed motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:39).

Våren 2022 avstyrkte utskottet ett förslag om skärpta straff för grov kvinnofridskränkning, med hänvisning till att straffen nyligen skärpts (bet. 2021/22:JuU23 s. 21 f.) I samma betänkande avstyrkte utskottet även ett likalydande förslag om restriktionsdom som det som nu behandlas. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till att riksdagen nyligen gjort de tillkännagivanden om kontaktförbud som beskrivits ovan och att det därför inte fanns anledning att göra ett ytterligare tillkännagivande i frågan. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2021/22:138 Ett särskilt brott för hedersförtryck föreslog utskottet att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att det nya brottet hedersförtryck bör

omfattas av förlängd preskriptionstid, dvs. att preskriptionstiden ska räknas från att målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år (bet. 2021/22:JuU17 s. 6 f.). I samma betänkande vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning och avstyrkte motionsyrkanden om kriminalisering av kontrollerande beteende. Enligt utskottet saknades det anledning att ta sådana initiativ eftersom den pågående utredningen om straffansvar för psykiskt våld snart skulle redovisa sitt uppdrag. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:251).

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om att kriminalisera omvändelseterapi, senast våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23 s. 20 f.). Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning att utskottet inte var berett att ta något sådant initiativ och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

Våren 2021 gjorde riksdagen, på utskottets förslag, ett tillkännagivande till regeringen om illegala vägspärrar (bet. 2020/21:JuU24 s. 20 f., rskr. 2020/21:344). Utskottet anförde då följande:

Utskottet ser allvarigt på de händelser som motionärerna beskriver. Denna typ av maktutövning är inte bara ett angrepp på enskildas integritet utan också på deras grundläggande rätt till rörelsefrihet. Det är därför viktigt att sådana illegala vägspärrar kan beivras på ett tydligt och effektivt sätt. Enligt utskottets bedömning är det emellertid inte helt klart att befintliga straffbestämmelser fullt ut omfattar dessa gärningar. Utskottet anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå ett särskilt straffansvar för illegala vägspärrar med en straffsats som motsvarar allvaret i gärningarna.

Vid behandlingen av liknande motionsyrkanden våren 2022 föreslog utskottet ett nytt tillkännagivande till regeringen om illegala vägspärrar (bet. 2021/22:JuU23 s. 18 f.). Utskottet hänvisade bl.a. till att regeringen inte synes ha vidtagit någon åtgärd med anledning av det tidigare tillkännagivandet. Mot förslaget reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Enligt reservanternas mening fanns det inte anledning till ytterligare ett tillkännagivande i frågan. Riksdagen biföll reservationen (rskr. 2021/22:245).

Våren 2020 behandlade utskottet ett likalydande motionsyrkande om straffskalan för dataintrång som det som nu behandlas (bet. 2019/20:JuU26 s. 26 f.). Utskottet uttalade att straffskalan var väl avvägd och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258). Likalydande yrkanden behandlades förenklat i betänkandena 2020/21:JuU24 och 2021/22:JuU23.

Våren 2021 behandlade utskottet ett likalydande motionsyrkande om fotografering av olycksplats som det som nu behandlas (bet. 2021/22:JuU23 s. 25 f.). Utskottet ansåg att det inte fanns skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

## Utskottets ställningstagande

Straffen för fridskränkingsbrotten skärptes senast den 1 januari 2022 och då skedde även skedde en utvidgning av vilka brott som kan utgöra ett led i fridskränkingsbrotten. Utskottet noterar att frågan om ytterligare straffskärpningar omfattas av den pågående översynen av kontaktförbudslagstiftningen. Mot denna bakgrund anser utskottet att det saknas anledning att nu ta initiativ till ytterligare straffskärpningar eller andra lagändringar i fråga om fridskränkingsbrotten. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:863 (C) yrkandena 50 och 51, 2022/23:883 (C) yrkandena 4, 5 och 20, 2022/23:1673 (C) yrkandena 49 och 50, 2022/23:2139 (S) yrkande 58 och 2022/23:2277 (MP) yrkandena 109–111.

Utskottet ser positivt på att en departementspromemoria med förslag om att införa psykisk misshandel som en ny brottsbeteckning har överlämnats till Justitiedepartementet och remissbehandlats. Enligt utskottets mening bör den fortsatta beredningen av förslaget inte föregripas. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:883 (C) yrkande 29, 2022/23:1315 (S), 2022/23:1673 (C) yrkande 74, 2022/23:2139 (S) yrkande 59 och 2022/23:2277 (MP) yrkande 107. Av samma anledning finner utskottet inte skäl att ta initiativ till att utvidga brottsbeteckningen misshandel till att även omfatta psykiskt våld, försummelse och omsorgsbrister när det gäller gärningar som riktar sig mot barn. Även motionerna 2022/23:864 (C) yrkande 3 och 2022/23:2044 (S) yrkande 2 avstyrks.

Utskottet, som konstaterar att Utredningen om åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet nyligen har fått tilläggsdirektiv som rör omvändelseterapi, avstyrker motion 2022/23:305 (M).

Utskottet har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om illegala vägspärrar. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat utan bereds inom Regeringskansliet. Det har inte framkommit något som ger utskottet anledning att rikta ett tillkännagivande till regeringen på nytt. Utskottet avstyrker därmed motion 2022/23:952 (SD) yrkande 4.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning i fråga om en skärpt straffskala för dataintrång och om att kriminalisera fotografering av olycksplats. Motionerna 2022/23:900 (SD) och 2022/23:1013 (SD) yrkande 3 avstyrks.

## Sexualbrott

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för sexualbrott, koppleri, sexualbrott på internet och översyn av sexualbrottslagstiftningen.

Jämför reservation 8 (C), 9 (C) och 10 (MP).

### Motionerna

#### *Skärpta straff för sexualbrott*

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 100 och 103 föreslås skärpta straff för sexualbrott.

I kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 52 begärs att straffskalan för köp av sexuell tjänst ska ändras i syfte att normalpåföljden för brottet ska vara fängelse.

I kommittémotion 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 21 anförs att minimistraflet för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling bör skärpas. I samma motion yrkande 20 föreslås att det straffrättsliga skyddet för barn mellan 15 och 17 år som utsatts för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling ska stärkas. Vidare anför motionärerna i yrkande 24 att det inte bör finnas en särskild bestämmelse om utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling med lägre straffskala för brott som anses mindre grovt.

I kommittémotion 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 22 föreslås att minimistraflet för grovt sexuellt övergrepp mot barn ska höjas till två års fängelse. I samma motion yrkande 23 föreslås att maximistraflet för sexuellt övergrepp mot barn ska höjas till fyra års fängelse.

I motion 2022/23:1708 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 1 föreslås att minimistraflet för våldtäkt ska skärpas. Ett liknande förslag finns i motion 2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M) yrkande 3.

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 101 föreslås att en ny brottsrubricering, grovt sexuellt ofredande, ska införas i brottsbalken. I motion 2022/23:667 av Ellen Juntti (M) föreslås att regeringen ser över möjligheten att införa ett nytt brott, synnerligen grov våldtäkt. Enligt motionären bör minimistraflet vara betydligt högre än fem års fängelse och maximistraflet vara livstids fängelse.

#### *Koppleri*

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 105 föreslås att tillämpningsområdet för bestämmelsen om koppleri ska utvidgas till att även omfatta uppmuntran till prostitution. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 54.

### *Sexualbrott på internet*

I kommittémotion 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 35 föreslås att en utredning ska tillsättas för att se över brister i det straffrättsliga skyddet mot sexuella gärningar som begås via digitala medier. Enligt motionärerna ska utredningen bl.a. ta sikte på situationen att gärningspersonen inte är närvarande när brottet spelas in. I samma motion yrkande 36 anförs att man bör slopa kravet på att barnet har medverkat för någon ska kunna dömas till ansvar för utnyttjande av barn för sexuell posering.

I motion 2022/23:1106 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 1 föreslås att poseringsbrott som innefattar penetrering i stället ska bedömas som grov våldtäkt. I samma motion yrkande 2 anförs att lagstiftningen bör skärpas när det gäller vuxna som kontakter barn på sociala medier i syfte att skapa en sexuell kontakt eller relation.

### *Översyn av sexualbrottslagstiftningen*

I kommittémotion 2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås att det tillsätts en utredning om en plikt att kontrollera målsägandens ålder för den som misstänks ha genomfört sexuella handlingar mot en minderårig person. Förslag om att ställa högre krav på gärningsmannen när det gäller kunskap om målsägandens ålder finns även i motionerna 2022/23:409 av Erik Hellsborn (SD), 2022/23:607 av Marlène Lund Kopparklint (M), 2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 2 och 2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C) yrkande 2. Enligt motion 2022/23:609 av Marlène Lund Kopparklint (M) bör det övervägas att tillsätta en utredning om förutsättningarna för att införa en femårsregel som komplement till den sexuella myndighetsåldern, som innebär att en person som är mer än 5 år äldre och som genomför en sexuell handling med en person som är 15–17 år kan dömas för våldtäkt.

I kommittémotion 2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås att brottsbeteckningen utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling ska inkorporeras i bestämmelsen om våldtäkt av barn. Motionärerna vill att köp av sexuell handling ska bedömas som våldtäkt av barn om det riktar sig mot en målsägande som är under 18 år.

I motion 2022/23:1681 av Helena Vilhelmsson och Anne-Li Sjölund (båda C) vill motionärerna att kunskapen och forskningen om sjukdomen sexsomni ska öka för att skyndsamt komma fram till hur brottsbekämpande myndigheter och rättsväsendet på ett bättre sätt ska hantera frågor om sexsomni vid sexualbrott.

I motion 2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M) efterfrågas en studie och en översyn som syftar till en helhetsbedömning av sexualbrott mot barn och unga.



## Bakgrund

### Gällande rätt

Kapitel 6 i brottsbalken har rubriken Om sexualbrott och innehåller följande brottsbeteckningar med tillhörande straffskala.

### Brottsbeteckningar i 6 kap. brottsbalken

Brottsbeteckning	Bestämmelse i 6 kap. brottsbalken	Straffskala	Ikraftträdande-datum nuvarande lydelse
Våldtäkt	1 § 1 st.	Fängelse i 3–6 år	2022-08-01
Våldtäkt (mindre grovt brott)	1 § 2 st.	Fängelse i 6 månader–4 år	2022-08-01
Grov våldtäkt	1 § 3 st.	Fängelse i 5–10 år	2022-08-01
Oaktsam våldtäkt	1 a §	Fängelse i högst 4 år	2018-07-01
Sexuellt övergrepp	2 § 1 st.	Fängelse i 6 månader–2 år	2022-08-01
Sexuellt övergrepp (mindre grovt brott)	2 § 2 st.	Fängelse i högst 1 år	2022-08-01
Grovt sexuellt övergrepp	2 § 3 st.	Fängelse i 1–6 år	2022-08-01
Oaktsamt sexuellt övergrepp	3 §	Fängelse i högst 4 år	2018-07-01
Våldtäkt mot barn	4 § 1 och 2 st.	Fängelse i 3–6 år	2022-08-01
Grov våldtäkt mot barn	4 § 3 st.	Fängelse i 5–10 år	2022-08-01
Sexuellt utnyttjande av barn	5 §	Fängelse i högst 4 år	2018-07-01
Sexuellt övergrepp mot barn	6 § 1 st.	Fängelse i 6 månader–2 år	2022-08-01
Sexuellt övergrepp mot barn (mindre grovt brott)	6 § 2 st.	Fängelse i högst 1 år	2022-08-01
Grovt sexuellt övergrepp mot barn	6 § 3 st.	Fängelse i 1 år och 6 månader–6 år	2022-08-01
Samlag med avkomling	7 § 1 st.	Fängelse i högst 2 år	2022-08-01
Samlag med syskon	7 § 2 st.	Fängelse i högst 1 år	2022-08-01
Utnyttjande av barn för sexuell posering	8 § 1 och 2 st.	Fängelse i högst 2 år	2022-08-01
Grovt utnyttjande av barn för sexuell posering	8 § 3 st.	Fängelse i 6 månader–6 år	2022-08-01
Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling	9 § 1 st.	Fängelse i 6 månader–4 år	2022-08-01
Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (mindre grovt brott)	9 § 2 st.	Fängelse i högst 1 år	2022-08-01
Sexuellt ofredande mot barn	10 § 1 st.	Fängelse i högst 2 år	2022-08-01
Sexuellt ofredande	10 § 2 st.	Fängelse i högst 2 år	2022-08-01
Grovt sexuellt ofredande mot barn	10 § 3 st.	Fängelse i 6 månader–3 år	2022-08-01
Grovt sexuellt ofredande	10 § 3 st.	Fängelse i 6 månader–3 år	2022-08-01
Kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte	10 a §	Böter eller fängelse i högst 2 år	2018-01-01
Köp av sexuell tjänst	11 §	Fängelse i högst 1 år	2022-08-01

<b>Brottsbeteckning</b>	<b>Bestämmelse i 6 kap. brottsbalken</b>	<b>Straffskala</b>	<b>Ikraftträdandedatum nuvarande lydelse</b>
Koppleri	12 § 1 och 2 st.	Fängelse i högst 4 år	2018-07-01
Grovt koppleri	12 § 3 st.	Fängelse i 2–10 år	2018-07-01

I maj 2021 överlämnade 2020 års sexualbrottsutredning betänkandet Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar (SOU 2021:43). Utredningen föreslog bl.a. att straffskalorna för ett flertal sexualbrott skulle skärpas. Den 1 augusti 2022 trädde lagändringar i kraft i många av straffbestämmelserna i 6 kap. brottsbalken, i huvudsak i enlighet med utredningens förslag. Lagändringarna innebar bl.a. att minimistraflet för våldtäkt höjdes från två till tre års fängelse och att straffskalorna för våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp, sexuellt övergrepp mot barn, köp av sexuell tjänst, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling och utnyttjande av barn för sexuell posering skärptes. Vidare infördes nya brottsbeteckningar om sexuellt ofredande mot barn, grovt sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande.

Den 1 juli 2018 trädde lagändringar i kraft som innebar att gränsen för straffbar gärning numera går vid om deltagandet i en sexuell aktivitet är frivilligt eller inte. Det ska inte längre krävas att gärningsmannen har använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för att kunna dömas för t.ex. våldtäkt. Lagändringarna innebar också att det infördes ett särskilt oaktansamhetsansvar för vissa allvarliga sexualbrott och vid bedömningen av om ett våldtäktsbrott är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen med hänsyn till offrets låga ålder visat särskild hänsynslöshet eller råhet. Dessutom höjdes minimistraflet för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn från fängelse i fyra år till fängelse i fem år. Lagändringarna innebar också att det straffrättsliga skyddet vid sexualbrott mot barn stärktes vid oaktansamhet hos gärningsmannen i fråga om barnets ålder, genom att 6 kap. 13 § brottsbalken fick följande lydelse:

Till ansvar som i detta kapitel är föreskrivet för en gärning som begås mot någon under en viss ålder ska dömas även den som inte haft uppsåt till men varit oaktansam beträffande omständigheten att den andra personen inte uppnått den åldern.

### *Pågående arbete*

Den 24 februari 2022 beslutade regeringen kommittédirektiv om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre (dir. 2022:7). Den särskilda utredaren ska bl.a.

- se över det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar av barn i åldern 15–17 år, särskilt i förhållande till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling
- se över regelverket om utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, köp av sexuell tjänst och koppleri i fråga om prostitution genom

användande av internetbaserade verktyg, i synnerhet när det gäller minderåriga och s.k. sugardejting

- utvärdera hur straffansvaret för oaktsamhet i fråga om ålder vid sexuella kränkningar fungerar.

Enligt tilläggsdirektiv som beslutades den 2 februari 2023 ska uppdraget redovisas senast den 24 november 2023 (dir. 2023:17).

Invändningar om sexsomni i sexualbrottsmål behandlades hösten 2021 i en skriftlig fråga (fr. 2021/22:25). Som svar på frågan om hur dåvarande justitie- och migrationsministern avser att agera för att sexualbrottslingar inte ska komma undan rättmätiga straff genom att hävda att de lider av sexsomni anförde ministern bl.a. följande:

I brottmål är det åklagaren som måste bevisa att den som är åtalad för ett brott är skyldig till det. Åklagarmyndigheten och särskilt dess utvecklingscentrum är medvetna om förekomsten av invändningen om sexsomni. År 2016 tog man fram en rapport om somnambulism som inkluderar sexsomni. Det pågår ett arbete inom myndigheten med att uppdatera rapporten och därigenom även utveckla stödet för åklagarna i landet när invändningen om sexsomni uppstår. Åklagarmyndigheten uppdaterar också vägledningar och styrdokument och ska under hösten ta fram ett metodstöd för sexualbrott. Utvecklingscentrum har vidare uppmanat åklagare som arbetar med sexualbrott runtom i landet att återkoppla till utvecklingscentrum för att bl.a. se om frekvensen av invändningen ökar och kunna utveckla hanterandet av problematiken.

Enligt uppgift från Åklagarmyndigheten har rapporten om somnambulism inte uppdaterats än.

### **Tidigare riksdagsbehandling**

Riksdagen har återkommande riktat tillkännagivanden till regeringen om skärpta straff för sexualbrott och om att införa en brottsbeteckning för grovt sexuellt ofredande. Dessa tillkännagivanden redovisades av regeringen som tillgodosedda och slutbehandlade genom förslagen i proposition 2021/22:231 Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar. Utskottet hade inget att invända mot den bedömningen (bet. 2021/22:JuU41 s. 21 f.). I det betänkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att införa nya brottsbeteckningar för grova brott när det gäller köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Utskottet avstyrkte däremot ett stort antal motionsyrkanden om ytterligare skärpningar av straffen för sexualbrott och anförde följande:

Som framkommer ovan har det under senare år skett omfattande förändringar av sexualbrottslagstiftningen som återspeglar en skärpt syn på sexuella kränkningar. Exempelvis har vad som straffrättsligt utgör våldtäkt och sexuellt övergrepp utvidgats i betydande utsträckning. Också när det gäller sexualbrott mot barn har lagstiftningen skärpts påtagligt. Utskottet anser mot denna bakgrund att det är för tidigt att nu ta initiativ till ytterligare straffskärpningar på området. I detta sammanhang noterar utskottet även vad Lagrådet anför i sitt yttrande om att det kan finnas

anledning för lagstiftaren att någon gång backa ett steg och överväga helheten och inte bara göra justeringar i det enskilda.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:433).

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1, utg. omr. 4, s. 49) redovisades liknande tillkännagivanden från våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23 s. 29 f., rskr. 2021/22:245) om skärpta straff för sexualbrott m.m, skärpta straff för våldtäkt, grovt sexuellt ofredande och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling som tillgodosedda och slutbehandlade, med hänvisning till de lagändringar som trätt i kraft den 1 augusti 2022. Utskottet hade inget att invända mot detta (bet. 2022/23:JuU1 s. 19).

I betänkandet 2021/22:JuU23 avstyrkte utskottet bl.a. likalydande yrkanden som nu behandlas om utvidgning av straffbestämmelsen om koppleri och, stärkt straffrättsligt skydd för barn 15–17 som utsätts för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, sexualbrott på sociala medier och översyn av sexualbrottslagstiftningen när det gäller kunskap om barnets ålder, sexsomi och helhetsbedömning av sexualbrott mot barn och unga. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

## Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har omfattande förändringar av sexualbrottslagstiftningen skett de senaste fem åren som innebär en skärpt syn på sådana gärningar, när det gäller både utvidgning av det straffbara området och bestämmelsernas straffskala. De senaste lagändringarna – som avsåg majoriteten av brottsbeteckningarna i 6 kap. brottsbalken – trädde i kraft den 1 juli 2022 och välkomnas av utskottet. Utskottet ser också positivt på att Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre ska redovisa sitt uppdrag efter sommaren. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2022/23:864 (C) yrkandena 20, 35 och 36 samt 2022/23:1673 (C) yrkande 101 får anses i huvudsak tillgodosedda, varför de avstyrks. När det gäller ytterligare straffskärpningar noterar utskottet att Lagrådet i sitt yttrande över de senaste lagändringarna anförde att det kan finnas anledning för lagstiftaren att någon gång backa ett steg och överväga helheten och inte bara göra justeringar i det enskilda. Mot bakgrund av de senaste årens omfattande förändringar av sexualbrottslagstiftningen och med beaktande av vad Lagrådet har anfört anser utskottet att det saknas anledning att nu ta initiativ till ytterligare straffskärpningar eller att införa nya brottsbeteckningar. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:667 (M), 2022/23:863 (C) yrkande 52, 2022/23:864 (C) yrkandena 21–24, 2022/23:1673 (C) yrkandena 100 och 103, 2022/23:1708 (M) yrkande 1 och 2022/23:2010 (M) yrkande 3. Av samma anledning finner utskottet inte heller skäl att ta initiativ med anledning av övriga förslag om sexualbrott på internet och avstyrker därmed motion 2022/23:1106 (M) yrkandena 1 och 2.

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning att det inte finns anledning att göra en översyn av bestämmelsen om koppleri i syfte att även uppmuntran till

prostitution ska omfattas och avstyrker därmed motionerna 2022/23:863 (C) yrkande 54 och 2022/23:1673 (C) yrkande 105.

Utskottet noterar att utredningen som har nämnts ovan syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet för barn, särskilt i förhållande till brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Utredningen ska också utvärdera hur straffansvaret för oaktsamhet i fråga om ålder vid sexuella kränkningar fungerar. Mot denna bakgrund anser utskottet att det saknas anledning att ta initiativ med anledning av förslagen om högre krav på kunskap om målsägandens ålder och om att inkorporera brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling i bestämmelsen om våldtäkt. Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare när det gäller ökad kunskap om sexsoppi och en översyn som syftar till en helhetsbedömning av sexualbrott mot barn och unga. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:409 (SD), 2022/23:607 (M), 2022/23:609 (M), 2022/23:1117 (KD) yrkande 2, 2022/23:1681 (C), 2022/23:1889 (C) yrkande 2, 2022/23:2075 (M) yrkande 1 och 2022/23:2260 (MP) yrkandena 1 och 2.

## Övriga brott mot person

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ärekränkingsbrott och om brott mot familj.

Jämför reservation 11 (MP).

## Motionerna

### *Ärekränkingsbrott*

I partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 86 begärs en översyn av förtalslagstiftningen i syfte att stävja förtalsanmälningar med hämndmotiv. Enligt motion 2022/23:1086 av Ida Drougge (M) bör förutsättningarna för att införa undantag i förtalslagstiftningen ses över, t.ex. när det gäller personer som har utsatts för vålds- och sexualbrott. I motion 2022/23:2159 av Markus Wiechel m.fl. (SD) efterfrågas en översyn av 5 kap. brottsbalken i syfte att modernisera och förtydliga lagstiftningen.

### *Brott mot familj*

I motion 2022/23:2250 av Runar Filper (SD) yrkande 4 anförs att föräldralienation bör kriminaliseras. I samma motion yrkande 5 framhåller motionären att egenmäktighet med barn och domstolstrots inte beivras i tillräcklig utsträckning, särskilt när det gäller äldre barn. Enligt samma motion yrkande 7 bör möjligheten att införa straffsanktioner för domstolstrots och umgängessabotage ses över. Motionären framhåller att det behövs en översyn av rättsförhållandet mellan barn och föräldrar i föräldrabalken samt en översyn

av de regler och rekommendationer som styr handläggningen av familjerättsliga ärenden.

## Bakgrund

### *Gällande rätt*

Straffbestämmelserna om förtal och grovt förtal finns i 5 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken. Den straffbara gärningen består i att peka ut någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämna uppgift om någon som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning. Om den som lämnat uppgiften var skyldig att uttala sig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken, ska det dock inte dömas till ansvar om personen kan visa att uppgiften var sann eller att det fanns skäligen grund för den. Straffet för förtal är böter och för grovt förtal, böter eller fängelse i högst två år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen eller annars var ägnad att medföra allvarlig skada.

Ärekränkingsbrotten är enligt svensk rätt i princip ett s.k. målsägandebrott. Huvudregeln är alltså att målsäganden är hänvisad till att väcka enskilt åtal. År 2014 utvidgades möjligheten till allmänt åtal något genom att ett krav på att det skulle finnas särskilda skäl för åtal togs bort.

Bestämmelsen om grovt förtal ändrades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2018. Ändringen syftade till att förtydliga och nyansera bedömningen av brottets svårhetsgrad och innebar att, förutom uppgiftens innehåll och omfattningen av spridningen, även sättet för spridningen särskilt ska tillmätas betydelse. Vidare bedömde regeringen i propositionen att brottsbeskrivningen för förtal, dvs. beskrivningen av den straffbara gärningen, inte bör ändras (prop. 2016/17:222 s. 65 f.).

Brottsbalkens sjunde kapitel har rubriken Om brott mot familj. Egenmäktighet med barn regleras i 7 kap. 4 § brottsbalken, som lyder:

Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för *egenmäktighet med barn* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt skiljer barnet från den andra vårdnadshavaren eller om den som ska ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.

Till ansvar enligt första stycket döms också den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som vårdar barnet med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, om gärningen inte utgör brott mot frihet eller främjande av flykt.

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, ska gärningsmannen dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

I regeringens proposition 2013/14:120 Straffansvaret vid egenmäktighet med barn (s. 10 f.) behandlades frågan om huruvida straffansvaret bör omfatta även

det fallet att en boendeförälder som gemensamt med den andra föräldern har vårdnaden om barnet inte lämnar ifrån sig barnet för umgänge:

Enligt regeringen måste straffansvaret gälla oberoende av vilken förälder som skiljer barnet från den andra. Några sakliga skäl att inskränka bestämmelsens tillämpningsområde beroende på om barnet i större eller mindre utsträckning är bosatt hos den ena eller andra föräldern kan inte anses finnas, inte minst med hänsyn till att barnet kan bo växelvis hos föräldrarna eller ha ett mycket omfattande umgänge med en av dem. Regeringen vill dock understryka att ett försenat överlämnande eller återlämnande av ett barn, eller att barnet vid vissa tillfällen inte alls lämnas för umgänge eller boende, inte bör anses innebära att barnet har skilts från den andra vårdnadshavaren på ett sådant sätt som förutsätts för straffansvar. Detta är i linje med att gärningsmannens agerande bör ha till avsikt att varaktigt skilja barnet från den andra vårdnadshavaren. Straffansvaret för egenmäktighet med barn syftar inte till att skydda umgängesrätten som sådan. På motsvarande sätt bör inte heller redan det fallet att en vårdnadshavare flyttar med barnet bort från den andra vårdnadshavaren – en situation där Lagrådet ansett att det åtminstone i vissa fall skulle kunna vara fråga om ett skiljande – i sig innebära att det skulle bli fråga om ett straffbart skiljande. Om barnet däremot undanhålls på ett sådant sätt – t.ex. genom att det hålls oåtkomligt eller dolt – att den andra vårdnadshavaren varaktigt skiljs från möjligheterna att utöva vårdnaden, eller om det är fråga om ett sådant bortförande som redan är straffbart, bör det omfattas av straffansvaret. Agerandet kan vidare, även om det inte skulle anses vara straffbart, i vissa fall utgöra skäl för att ändra vårdnaden, boendet eller umgänget. Av detta följer också att det inte finns anledning att nu, som några remissinstanser varit inne på, överväga att utvidga straffansvaret till att avse att vårdnadshavaren undanhåller barnet från eller på annat sätt motverkar barnets umgänge med en förälder eller annan som inte har del i vårdnaden.

### *Pågående arbete*

Frågor om åtalsregleringen för ärekränkingsbrott behandlas i departementspromemorian Straffansvar för psykiskt våld (Ds 2022:18). Utredarens uppdrag i denna del var att analysera om det finns ett behov av att förändra åtalsreglerna för ärekränkingsbrotten (förtal, grovt förtal och förolämpning) så att allmänt åtal kan väckas i fler fall än i dag när brotten begås i nära relation och vid hedersrelaterat våld och förtryck. Utredaren bedömde att det inte fanns något sådant behov av att förändra reglerna, men lämnade likväl ett alternativt författningsförslag i enlighet med uppdraget. Promemorian bereds inom Regeringskansliet.

I juni 2022 publicerade Åklagarmyndigheten den rättsliga vägledningen Egenmäktighet med barn (2022:17), som ersätter en tidigare rättspromemoria i samma ämne.

### **Tidigare riksdagsbehandling**

Utskottet har återkommande behandlat motionsyrkanden om ärekränkingsbrott. Våren 2020 uttalade utskottet att bestämmelserna om förtal nyligen hade setts över och fann inte skäl att ta något initiativ med anledning av ett

motionsyrkande om att underlätta för personer att driva enskilt åtal om förtal (bet. 2019/20:JuU26 s. 29 f.). Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258). Vid behandlingen under våren 2022 av liknande motionsyrkanden om en översyn av förtalslagstiftningen som de som nu behandlas gjorde utskottet inte någon annan bedömning än tidigare och avstyrkte motionsyrkandena (bet. 2021/22:JuU23 s. 27 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

Utskottet har tidigare behandlat likalydande yrkanden om brott mot familj, bl.a. i betänkandena 2018/19:JuU11 och 2020/21:JuU24. Utskottet var inte berett att ta sådana initiativ och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181 och rskr. 2020/21:344). Våren 2022 behandlade utskottet likalydande yrkanden i förenklad ordning (bet. 2021/22:JuU23).

### Utskottets ställningstagande

Utskottet gör inte någon annan bedömning än tidigare och finner alltså inte anledning att ta initiativ till en översyn av bestämmelserna om förtal. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:1086 (M), 2022/23:2159 (SD) och 2022/23:2277 (MP) yrkande 86.

Utskottet, som noterar att Åklagarmyndigheten nyligen har antagit en ny rättslig vägledning om egenmäktighet med barn, anser att det inte finns skäl att ställa sig bakom förslagen om brott mot familj i motion 2022/23:2250 (SD) yrkandena 4, 5 och 7. Motionsyrkandena avstyrks.

## Förmögenhetsbrott

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ocker.  
Jämför reservation 12 (SD).

### Motionen

#### *Ocker*

I kommittémotion 2022/23:1003 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 22 efterfrågas en utredning av lagstiftningen om ocker för att se om den uppfyller sitt syfte.



## Bakgrund

Ocker regleras i 9 kap. 5 § brottsbalken, som lyder:

Den som vid avtal eller någon annan rättshandling utnyttjar någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen eller för vilken motprestation inte ska lämnas, döms för *ocker* till böter eller fängelse i högst två år.

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen.

Är brottet grovt, döms för *grovt ocker* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2017 infördes tredje stycket andra meningen i bestämmelsen ovan, som förtydligar vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid rubriceringen. Av propositionen framgår att ett syfte med detta var att det skulle kunna vara till ledning för rättstillämparen (prop. 2016/17:131 s. 59).

## Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har återkommande behandlat motionsyrkanden om översyn av lagstiftningen om ocker, bl.a. våren 2019 (bet. 2018/19:JuU11). Utskottet fann då inte anledning att ställa sig bakom förslaget och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181). Utskottet har därefter behandlat likalydande motionsyrkanden i förenklad ordning i betänkandena 2019/20:JuU26, 2020/21:JuU24 och 2021/22:JuU23.

## Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet har det inte framkommit någon omständighet som ger riksdagen skäl att ta initiativ till en sådan utredning som motionärerna efterfrågar. Utskottet vidhåller därför sin tidigare uppfattning och anser således att det inte finns anledning att ta initiativ till en översyn av straffbestämmelsen om ocker. Utskottet avstyrker därmed motion 2022/23:1003 (SD) yrkande 22.

## Brott mot allmänheten och staten

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper, hets mot folkgrupp, barnpornografibrott, djurplågeri, skyddande av brottsling, otillåtna bosättningar, flaggskändning och sekretessbrott.

Jämför reservation 13 (S, C), 14 (V), 15 (C), 16 (MP), 17 (SD), 18 (C), 19 (SD), 20 (SD) och 21 (SD).

### Motionerna

#### *Straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper*

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 17 anförs att det straffrättsliga skyddet för utbildningspersonal inom skolväsendet bör stärkas. Ett liknande förslag om skärpta straff för hot och våld mot rektorer och lärare finns i kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 5. I motion 2022/23:1985 av Johanna Rantsi (M) efterfrågas en översyn av möjligheten att införa en ny brottsbeteckning för brott mot skolpersonal.

I motion 2022/23:505 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 efterfrågas en utredning om ny lagstiftning som tar sikte på situationen att förtroendevalda uppmanar andra personer att begå brott, t.ex. skadegörelse, hot och misshandel. I samma motion yrkande 2 föreslås att en utredning ges i uppdrag att ta fram förslag till en ny brottsbeteckning, demokratibrott, som innebär hårdare straff för hot och andra brott mot förtroendevalda.

I motion 2022/23:1105 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 1 efterfrågas en översyn av förutsättningarna att ge all blåljuspersonal tjänstemannastatus. I samma motion yrkande 2 anförs att det bör utdömas hårdare straff för brott mot blåljuspersonal.

#### *Hets mot folkgrupp*

I kommittémotion 2022/23:1232 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 föreslås att personer med funktionsnedsättning ska omfattas av straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp. I motion 2022/23:124 av Ola Möller (S) efterfrågas en genomgripande översyn av bestämmelsen.

#### *Barnpornografibrott*

I kommittémotion 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 38 anförs att brottsbeteckningen barnpornografibrott bör ändras till dokumenterade sexuella övergrepp mot barn. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 3. I kommittémotion

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 39 föreslår motionärerna att barnpornografibrottet ska klassificeras som ett brott mot person och flyttas till 6 kap. brottsbalken.

I kommittémotion 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 42 efterfrågas en översyn av definitionen av barn i brottsbeteckningen om barnpornografibrott. Motionärerna vill att alla barn under 18 år ska få samma skydd oavsett pubertetsutveckling. Liknande förslag finns i motionerna 2022/23:61 av Nima Gholam Ali Pour (SD), 2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 1 och 2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C) yrkande 1.

### *Djurplågeri*

I kommittémotion 2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16 föreslås att en ny brottsbeteckning, grovt djurplågeri, med ett minimistraff om ett års fängelse ska införas i brottsbalken. I motion 2022/23:903 av Michael Rubbestad (SD) anförs att djur bör jämföras med en person i beroendeställning i juridisk mening. Enligt motionären skulle detta innebära att strängare påföljder kan utdömas för brott som riktar sig mot djur.

### *Skyddande av brottsling*

I kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 32 föreslås att brottsbeteckningen skyddande av brottsling ska utvidgas och omfatta fler situationer, t.ex. när en person lämnar falska uppgifter till förmån för någon annan i polisförhör eller på annat sätt i en brottsutredning.

### *Otillåtna bosättningar*

I kommittémotion 2022/23:1004 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås att en utredning ska tillsättas om hur brott mot allemansrätten kan bekämpas bättre. I samma motion yrkande 11 anförs att det bör tas fram förslag till konkreta åtgärder för att personer som begår brott genom illegal bosättning ska kunna lagföras och att straffvärdet för sådan brottslighet ska höjas.

### *Flaggskändning*

I kommittémotion 2022/23:1001 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 14 anförs att flaggskändning, som utförs som ett led i att uttrycka missaktning för Sverige och svenskar, bör kriminaliseras.

### *Sekretessbrott*

I kommittémotion 2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 24 föreslås ett skydd för den avlidnes integritet genom att införande av en lagstadgad skyldighet att hålla känsliga digitala dokument som tillhört den avlidne hemliga. I motion 2022/23:505 av Markus Wiechel och Alexander

Christiansson (båda SD) yrkande 3 anförs att en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift bör utredas.

## **Bakgrund**

### *Gällande rätt*

Brott mot allmänheten och staten regleras i 13–15 kap. respektive 16–22 kap. brottsbalken.

Den 1 januari 2020 infördes sabotage mot blåljusverksamhet som ett nytt gradindelad brott i brottsbalken (13 kap. 5 c § brottsbalken). Brottet omfattar den som angriper eller på annat sätt stör polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård, om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Om gärningen framkallat fara för flera människoliv eller egendom av särskild betydelse, eller annars varit av särskilt farlig art, ska det dömas för grovt sabotage mot blåljusverksamhet. Straffet för sabotage mot blåljusverksamhet är fängelse i högst fyra år och för grovt sabotage mot blåljusverksamhet fängelse på viss tid, lägst två och högst arton år, eller på livstid. Samtidigt skärptes straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman till fängelse i lägst ett och högst sex år (prop. 2018/19:155, bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43).

Straffskalan för våld eller hot mot tjänsteman är böter eller fängelse i högst två år (17 kap. 1 § brottsbalken). I 17 kap. 2 § brottsbalken föreskrivs att straffskalan för förgripelse mot tjänsteman är böter eller fängelse i högst sex månader och för grov förgripelse mot tjänsteman, fängelse i högst fyra år. Dessa bestämmelser i 17 kap. är begränsade till angrepp mot någon i hans eller hennes myndighetsutövning, vilket innebär att angrepp på vissa offentliga verksamheter faller utanför bestämmelsernas tillämpningsområde. När det gäller vissa funktioner som t.ex. socialtjänst, sjukvård, skola och kollektivtrafik utgör vissa delar av verksamheten myndighetsutövning, medan andra inte gör det.

Den 1 januari 2020 infördes en ny straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § 9 brottsbalken för brott som begås mot förtroendevalda. Bestämmelsen innebär att det som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet särskilt ska beaktas om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, landsting, Sametinget eller Europaparlamentet.

I 16 kap. 8 § brottsbalken föreskrivs att den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Om brottet är grovt döms för grov hets mot folkgrupp till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett

stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet. Bestämmelsens lydelse ändrades senast den 1 juli 2018 då könsöverskridande identitet och uttryck lades till, i syfte att utvidga det straffrättsliga skyddet för transpersoner.

Barnpornografibrott regleras i 16 kap. 10 a § brottsbalken, som lyder:

Den som

1. skildrar barn i pornografisk bild,
  2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan,
  3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn,
  4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder, eller
  5. innehar en sådan bild av barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till
- döms för *barnpornografibrott* till fängelse i högst två år.

Är ett brott som avses i första stycket ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under arton år. Är pubertetsutvecklingen fullbordad, ska ansvar för gärning enligt första stycket 2–5 dömas ut bara om det av bilden och omständigheterna kring den framgår att den avbildade personen är under arton år.

Till ansvar för gärning som avses i första stycket 1 ska dömas även den som inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den som skildras är under arton år.

Den som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte av oaktsamhet sprider en sådan bild som avses i första stycket, döms som sägs där eller i andra stycket.

Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, döms för *grovt barnpornografibrott* till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet har begåtts yrkesmässigt eller i vinstsyfte, utgjort ett led i brottslig verksamhet som utövats systematiskt eller i större omfattning, avsett en särskilt stor mängd bilder eller avsett bilder där barnen är särskilt unga, utsätts för våld eller tvång eller utnyttjas på annat särskilt hänsynslöst sätt.

För att stärka det straffrättsliga skyddet för barn trädde lagändringar i kraft den 1 maj 2020 i bestämmelsen ovan. Minimistraffet för grovt barnpornografibrott höjdes då från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Ett nytt fjärde stycke i bestämmelsen infördes, som innebär att den som skildrar ett barn i pornografisk bild kan straffas för barnpornografibrott även om han eller hon inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den som skildras är under 18 år. Regeringen bedömde i propositionen att barnpornografibrottet även i fortsättningen bör vara placerat i 16 kap. brottsbalken (prop. 2019/20:69 s. 16 f.). Regeringen uttalade att dagens placering har goda sakliga skäl för sig och att de nackdelar som en flytt kan medföra väger tyngre än fördelarna. Samma bedömning gjordes i den bakomliggande departementspromemorian Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn (Ds 2018:23).

Djurplågeri regleras i 16 kap. 13 § brottsbalken och har en straffskala på böter eller fängelse i högst två år. Den 1 juli 2022 infördes ett nytt andra stycke i bestämmelsen med en särskild brottsbeteckning och straffskala – fängelse i lägst sex månader och högst fyra år – för grovt djurplågeri. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har inneburit allvarligt lidande för djuret eller djuren, har omfattat ett större antal djur, eller annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Den 1 juli 2022 gjordes straffskärpningar i bestämmelsen om skyddande av brottsling i 17 kap. 11 § brottsbalken, som numera har följande lydelse:

Om någon följer den som begått brott, hjälper honom eller henne att komma undan, undanröjer bevis eller på annat liknande sätt motverkar att brottet upptäcks eller att någon lagförs för det, döms för *skyddande av brottsling* till böter eller fängelse i högst två år.

För skyddande av brottsling döms också den som undanröjer bevis om brott som är föremål för ett rättsligt förfarande vid Internationella brottmålsdomstolen eller på annat liknande sätt motverkar att brottet upptäcks eller att någon lagförs för det.

Om brottet är grovt döms för *grovt skyddande av brottsling* till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. det har uppkommit eller funnits risk för betydande men för det allmänna, eller
2. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Den som inte insåg men hade skälig anledning att anta att den andre var brottslig, döms till böter.

Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens förhållande till den som begått brottet, den brottslighet som denne begått och övriga omständigheter är att anse som ringa, utgör den inte brott.

I Högsta domstolens avgörande NJA 2019 s. 294 konstateras, efter en redogörelse för vissa förarbetsuttalanden, att det agerande som bestämmelsen om skyddande av brottsling tar sikte på måste vara att brottslingen görs oåtkomlig för polisen, dvs. åtgärder som kan medföra att polisen inte får tag på den som har begått ett brott. Straffansvaret omfattar således inte att någon, till förmån för den som är misstänkt eller dömd för ett brott, under polisförhör lämnar falska uppgifter som endast kan påverka bevisläget, t.ex. att ge ett falskt alibi. Med anledning av utgången i avgörandet ovan fick Utredningen om en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring i uppdrag att överväga behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under förundersökningen. Utredningen ansåg att det inte fanns skäl att föreslå sådana ändringar (SOU 2021:35 s. 19 f.).

Det finns inga straffbestämmelser som specifikt tar sikte på brott mot allemansrätten eller otillåtna bosättningar. Den straffbestämmelse som framför allt aktualiseras vid otillåtna bosättningar är bestämmelsen i 8 kap. 11 § brottsbalken om egenmäktigt förfarande. För egenmäktigt förfarande döms den som gör intrång i någon annans besittning av en fastighet eller obehörigen skiljer annan från besittning av en fastighet eller en del av en fastighet. Även andra straffbestämmelser kan komma i fråga, t.ex. hemfridsbrott, olaga intrång, skadegörelse, åverkan och nedskräpning. Efter

att personerna har avlägsnats från platsen kan rättegångsbalkens och brottsbalkens bestämmelser om beslag respektive förverkande vara tillämpliga för att ta hand om kvarlämnad egendom (prop. 2016/17:159 s. 11 f.). Den 1 juli 2017 trädde lagändringar i utsökningsbalken i kraft som innebar att en ny form av särskild handräckning, avlägsnande, infördes. Avlägsnande kan tillämpas vid ett otillåtet besittningstagande när sökanden vill att svaranden ska flytta från hans eller hennes mark, byggnad eller liknande. Ändringarna syftade till att göra det enklare för bl.a. markägare att få tillbaka besittningen till sin mark, samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process (bet. 2016/17:CU13, rskr. 2016/17:275).

I 16 kap. 7 § brottsbalken fanns tidigare en bestämmelse som innebar att den som offentligt skymfat Sveriges flagga eller vapen eller ”annat rikets tecken” kunde dömas för skymfande av rikssymbol till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelsen upphävdes den 1 juli 1970 (prop. 1970:12, första lagutskottets utl. nr 47, SFS 1970:225).

Vårdslöshet med hemlig uppgift regleras i 19 kap. 9 § brottsbalken. Straffskalan är böter eller fängelse i högst ett år, eller om Sverige var i krig, böter eller fängelse i högst två år. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2023 utvidgades straffbestämmelsen så att den även omfattar gärningar som har sin grund i utlandsspioneri och samtidigt infördes nya brott i brottsbalken – utlandsspioneri, grovt utlandsspioneri och röjande av hemlig uppgift i internationellt samarbete.

### *Pågående arbete*

Den 2 februari 2022 överlämnade Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor betänkandet En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (SOU 2022:2). Utredningen lämnade bl.a. följande förslag:

- En ny straffskärpningsgrund införs som innebär att det ska ses som försvarande att den brottsliga gärningen begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.
- Två nya gradindelade brott införs i 17 kap. brottsbalken. Brotten ska betecknas våld eller hot respektive förgripelse mot utövare av viss samhällsnyttig funktion. För grova fall av respektive brott införs särskilda straffskalor. Med utövare av viss samhällsnyttig funktion avses hälso- och sjukvårdspersonal, personal inom socialtjänsten, räddningstjänstpersonal samt utbildningspersonal inom skolväsendet.
- Straffskalan för brott mot tystnadsplikt skärps och brottet grovt brott mot tystnadsplikt införs.

Enligt propositionsförteckningen för andra halvan av riksmötet 2022/23 avser regeringen att överlämna propositionen Skärpt syn på brott mot journalister

och vissa andra samhällsnyttiga funktioner till riksdagen senast den 25 april 2023, för behandling före sommaren.

Den 21 april 2022 beslutade regeringen kommittédirektiv om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet (dir. 2022:31). En särskild utredare ska överväga olika författningsändringar för att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Syftet är både att förbättra situationen för de anställda och att värna den offentliga verksamheten. Utredaren ska bl.a.

- analysera behovet av en minskad exponering av offentliganställdas namn och ta ställning till om behovet motiverar författningsändringar som minskar kraven på användning av namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder
- analysera behovet av ett starkare skydd för uppgifter om offentliganställda och ta ställning till om behovet motiverar författningsändringar som stärker skyddet för uppgifterna
- göra en språklig och saklig översyn av straffbestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman och våldsamt motstånd och ta ställning till om skyddet behöver förstärkas
- ta ställning till om det straffrättsliga skyddet för tjänstemän mot förolämpningar och andra kränkningar behöver förstärkas
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2023.

Den 24 februari 2022 beslutade regeringen kommittédirektiv om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre (dir. 2022:7). Den särskilda utredaren ska bl.a. ta ställning till om brottsbeteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott bör ändras i syfte att tydliggöra att vissa brott är dokumenterade sexuella övergrepp mot barn och i så fall lämna författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 24 november 2023 (dir. 2023:17).

### **Tidigare riksdagsbehandling**

Riksdagen har tidigare gjort flera tillkännagivanden till regeringen om stärkt straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper och samhällsviktiga funktioner (bl.a. i bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43). Dessa tillkännagivanden redovisades av regeringen i budgetpropositionen för 2023 som tillgodosedda och slutbehandlade genom den ovannämnda utredningen om en skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (prop. 2022/23:1 utg. omr. 4, s. 44). Utskottet hade inget att invända mot regeringens bedömning (bet. 2022/23:JuU1 s. 19).

Riksdagen har gjort flera tillkännagivanden till regeringen som tar sikte på starkare straffrättsligt skydd för vård- och omsorgspersonal, senast våren 2021 (bet. 2020/21:JuU24 s. 56 f., rskr. 2020/21:344). Utskottet noterade då att frågan förvisso omfattades av Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor, som



hade tillsatts i maj 2020. För att säkerställa att utredningen också skulle leda fram till ett förslag som tillgodosåg riksdagens tidigare tillkännagivanden i frågan fanns det enligt utskottet anledning för riksdagen att rikta ännu ett sådant tillkännagivande till regeringen.

Våren 2022 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om skärpt straffrättsligt skydd för skolpersonal (bet. 2021/22:JuU23 s. 48 f.). Utskottet uttalade då att det var särskilt angeläget att angrepp mot skolpersonal bedöms strängare än i dag och tillstyrkte motioner med förslag om detta. I samma betänkande avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att se över lagstiftning och regelverk om hot och våld mot vård- och omsorgspersonal mot bakgrund av att dessa i huvudsak tillgodosågs genom Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor (SOU 2022:2). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

Utskottet har återkommande behandlat likalydande motionsyrkanden om brott av och mot förtroendevalda som de som nu behandlas. Våren 2019 avstyrkte utskottet sådana motionsyrkanden och hänvisade bl.a. till att beredningen av promemorian *Brott mot förtroendevalda* (Ds 2018:29) och den aviserade lagändringen inte borde föregripas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181). Utskottet har därefter behandlat likalydande motionsyrkanden förenklat i betänkandena 2019/20:JuU26, 2020/21:JuU24 och 2021/22:JuU23.

Våren 2021 behandlade utskottet liknande motionsyrkanden om hets mot folkgrupp som de som nu behandlas (bet. 2020/21:JuU24 s. 54 f.). Utskottet konstaterade då att bestämmelsen om hets mot folkgrupp nyligen varit föremål för en översyn och att den bedömning som då gjordes var att den nuvarande regleringen var ändamålsenligt utformad. Utskottet fann därför inte skäl att ta något initiativ och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344).

Våren 2019 behandlade utskottet liknande förslag om att ändra namn på brottsbeteckningen barnpornografibrott och om dess placering i brottsbalken (bet. 2018/19:JuU11 s. 73 f.). Utskottet såg positivt på att en utredare hade haft i uppdrag att överväga barnpornografibrottets placering i brottsbalken och, oavsett ställningstagande, lämna förslag som innebär att brottet placeras i 6 kap. brottsbalken. Utskottet ansåg dock att beredningen av frågorna inom Regeringskansliet inte borde föregripas och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181). Utskottet har därefter behandlat liknande motionsyrkanden förenklat (bet. 2020/21:JuU24 och bet. 2021/22:JuU23).

Våren 2022 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att se över definitionen av barn i bestämmelsen om barnpornografibrott (bet. 2021/22:JuU23 s. 42 f.). Utskottet noterade då att frågan om bestämd åldersgräns för barnpornografibrott, oavsett typ av befattning, hade varit föremål för lagstiftarens överväganden vid flera tillfällen. Mot bakgrund av de bedömningar som då gjorts fann utskottet inte anledning att ställa sig bakom

ett sådant förslag och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2021/22:18 Brott mot djur – skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem behandlade miljö- och jordbruksutskottet ett motionsyrkande om att straffskalan för grovt djurplågeri skulle vara fängelse i lägst ett år och högst fyra år. Miljö- och jordbruksutskottet delade regeringens uppfattning att ett så högt minimistraff innebär en alltför ingripande och oproportionerlig straffskärpning för de gärningar som bedöms som grova brott. Miljö- och jordbruksutskottet, som ansåg att straffskalan som föreslogs i propositionen var väl avvägd, tillstyrkte propositionen och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde miljö- och jordbruksutskottets förslag (rskr. 2021/22:147).

Justitieukskottet har flera gånger tidigare behandlat liknande yrkanden om djurplågeri och djurens ställning som de som nu behandlas, senast våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23 s. 40 f.). Utskottet uttalade då att ett förslag om att införa en ny brottsbeteckning, grovt djurplågeri, fick anses tillgodosett genom den nya lagstiftning som skulle träda i kraft den 1 juli 2022. Utskottet fann inte heller skäl att ta något initiativ med anledning av ett förslag om att jämställa djur med människor i beroendeställning. Motionsyrkandena avstyrktes av utskottet och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2021/22:186 En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring under våren 2022 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om falska uppgifter som lämnas under en förundersökning (bet. 2021/22:JuU35 s. 35 f.). Utskottet anförde följande:

Efter ett avgörande i Högsta domstolen är det fastställt att det inte är straffbart som skyddande av brottsling att i polisförhör lämna falska uppgifter till förmån för någon som är misstänkt eller dömd för ett brott, när det endast kan påverka bevisläget mot den personen. Straffansvar kan endast komma i fråga om vittnet har lämnat uppgifterna under ed. Att polisen har tillgång till vittnen är avgörande för att brottsutredningar ska kunna få ett bra resultat. Ofta har polisen nytta av att vittnen berättar fritt om sådant som de är osäkra på eller bara antar, samtidigt som det kan försvåra utredningsarbetet med vittnen som ljuger eller vilseleder polisen under en förundersökning, t.ex. för att skydda andra personer. Utskottet anser att det är djupt otillfredsställande om lögnen i polisförhör inte kan motverkas på ett effektivt sätt. Det bör därför utredas om skyddande av brottsling ska kunna omfatta fler situationer än i dag. Brottet bör t.ex. omfatta sådana situationer där någon, till förmån för den som är misstänkt eller dömd för ett brott, under polisförhör eller på något annat sätt under en brottsutredning, lämnar falska uppgifter som kan påverka bevisläget.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:347).

Våren 2019 behandlade utskottet ett förslag om att kriminalisera skändande av nationalsymboler, t.ex. flaggor. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom förslaget och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181). Därefter har utskottet genom förenklad beredning behandlat yrkanden som är likalydande med det yrkande som nu behandlas (bet. 2020/21:JuU24 och bet. 2021/22:JuU23). Konstitutionsutskottet har vid

ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om att införa en allmän flagglag, bl.a. i betänkande 2017/18:KU28 (s. 11 f.). Motionärerna anförde då att det fanns skäl att se över om det inte bör bli förbjudet att skända flaggan. Konstitutionsutskottet avstyrkte yrkandet. Riksdagen följde konstitutionsutskottets förslag (rskr. 2017/18:337).

Våren 2021 behandlade justitieutskottet likalydande yrkanden om åtgärder mot otillåtna bosättningar som de som nu behandlas (bet. 2020/21:JuU24 s. 45 f.). Utskottet konstaterade då att det fanns bestämmelser och verktyg för att komma till rätta med olovliga bosättningar och därför fanns det enligt utskottet inte skäl för riksdagen att ta sådana initiativ. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344). Våren 2022 behandlade utskottet likalydande yrkanden förenklat (bet. 2021/22:JuU23).

Våren 2020 avstyrkte utskottet ett likalydande yrkande om vårdslöshet med hemlig uppgift som det som nu behandlas (bet. 2019/20:JuU26 s. 58 f.). Utskottet anförde:

Utskottet, som utgår från att myndigheter och andra aktörer regelbundet ser över sina rutiner för att upprätthålla en god it-säkerhet, gör ingen annan bedömning än tidigare om påföljden för vårdslöshet med hemlig uppgift, utan anser att de straffrättsliga reglerna på området är väl avvägda.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258). Utskottet har därefter behandlat likalydande motionsyrkanden förenklat (bet. 2020/21:JuU24 och bet. 2021/22:JuU23). I det sistnämnda betänkandet (s. 56 f.) behandlade utskottet även ett förslag om att införa en lagstadgad skyldighet att hålla känsliga dokument som tillhört en avliden hemliga. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

## Utskottets ställningstagande

Utskottet ser allvarigt på att det blir allt vanligare att skolpersonal utsätts för angrepp i form av våld eller hot. Det är därför positivt att Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor har lämnat förslag som innebär ett stärkt straffrättsligt skydd för skolpersonal. Mot bakgrund av att regeringen har aviserat en proposition under våren 2023 ser utskottet ingen anledning att ta initiativ med anledning av förslagen om att stärka det straffrättsliga skyddet för skolpersonal. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:884 (C) yrkande 5, 2022/23:1985 (M) och 2022/23:2128 (S) yrkande 17.

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare och finner således inte skäl att ställa sig bakom förslagen om att tillsätta utredningar om brott av och mot förtroendevalda, om att införa brottsbeteckningen demokratibrott och om att ändra bestämmelsen om blåjussabotage. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:505 (SD) yrkandena 1 och 2 samt 2022/23:1105 (M) yrkandena 1 och 2.

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare i fråga om att utvidga bestämmelsen om hets mot folkgrupp och avstyrker därmed motionerna 2022/23:124 (S) och 2022/23:1232 (V) yrkande 2.

När det gäller barnpornografibrott konstaterar utskottet att straffbestämmelsens lydelse och straffskala ändrades för knappt tre år sedan och är föremål för en pågående utredning, som bl.a. ska ta ställning till om brottsbeteckningen ska ändras till dokumenterade sexuella övergrepp. Mot denna bakgrund ser utskottet ingen anledning för riksdagen att ta något sådant initiativ som efterfrågas i motionerna 2022/23:61 (SD), 2022/23:864 (C) yrkandena 38, 39 och 42, 2022/23:1117 (KD) yrkande 1, 2022/23:1889 (C) yrkande 1 och 2022/23:2260 (MP) yrkande 3. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet anser att motionerna 2022/23:903 (SD) och 2022/23:997 (SD) yrkande 16 är delvis tillgodosedda genom att brottsbeteckningen grovt djurplågeri infördes i brottsbalken den 1 juli 2022. Utskottet anser att straffskalan för grovt djurplågeri är väl avvägd och avstyrker motionsyrkandena.

När det gäller förslaget om att utvidga brottsbeteckningen skyddande av brottsling konstaterar utskottet att Utredningen om en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring nyligen utrett frågan och ansåg att det inte fanns skäl att föreslå sådana ändringar. Utskottet delade inte denna slutsats och riktade förra våren ett tillkännagivande till regeringen om att det bör utredas om brottet skyddande av brottsling ska kunna omfatta fler situationer än i dag. I avvaktan på att åtgärder med anledning av tillkännagivandet vidtas inom Regeringskansliet finner utskottet inte anledning att redan nu rikta ett nytt tillkännagivande till regeringen. Utskottet avstyrker därmed motion 2022/23:863 (C) yrkande 32.

Utskottet gör samma bedömning som tidigare när det gäller förslagen om otillåtna bosättningar, flaggskändning och sekretessbrott. Enligt utskottet har det inte framkommit något som ger anledning att ta sådana initiativ och utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:505 (SD) yrkande 3, 2022/23:949 (SD) yrkande 24, 2022/23:1001 (SD) yrkande 14 och 2022/23:1004 (SD) yrkandena 10 och 11.

## Specialstraffrätt och åtgärder mot vissa typer av brott

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om narkotikabrott, användning av lustgas, eftersupning, påföljder för trafikbrott, brott i samband med miljöaktioner, djurrätsrelaterade brott, handel med metallskrot och om införande av en civilkuragelag.

Jämför reservation 22 (MP), 23 (MP), 24 (C), 25 (SD), 26 (SD), 27 (C), 28 (SD) och 29 (SD).

### Inledning

I detta avsnitt behandlas förslag som rör straffbestämmelser i andra lagar än brottsbalken. I avsnittet behandlas också förslag om åtgärder mot vissa typer av brott som begås i ett visst syfte. Dessa förslag rör brott i samband med miljöaktioner och djurrätsrelaterade brott.

### Motionerna

#### *Narkotikabrott*

I motion 2022/23:550 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begärs att en utredning ska ges i uppdrag att göra en översyn av den nuvarande narkotikapolitiken och utreda frågan om att avkriminalisera eget bruk av narkotika. Liknande förslag finns i motionerna 2022/23:754 av Nicklas Attefjord (MP) yrkande 1 och 2022/23:1927 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkande 3.

#### *Lustgas*

I motion 2022/23:750 av Nicklas Attefjord och Katarina Luhr (båda MP) yrkande 4 föreslås att användning av lustgas i berusningssyfte ska förbjudas och att alla former av otillåten hantering av lustgas ska straffsanktioneras.

#### *Eftersupning*

I kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 44 efterfrågas en översyn av lagstiftningen om rattfylleribrott. Inom ramen för en sådan översyn vill motionärerna att frågor om kriminalisering av s.k. efterförtäring, skärpta straff för rattfylleri och grovt rattfylleri samt förlängd tid för villkor om alkoholås eller återkallelse av körkort ska utredas. Förslag om kriminalisering av efterförtäring finns även i motion 2022/23:1111 av Hans Eklind (KD).

### *Påföljder för trafikbrott*

I kommittémotion 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att rattfylleri som leder till en annan persons död bör rubriceras som dråp och därigenom leda till högre straff än i dag. Motionärerna vill att en utredning ges i uppdrag att utreda frågan och föreslå lagändringar som innebär en skärpt syn på sådana gärningar.

Monica Haider (S) efterfrågar i motion 2022/23:1171 en utredning om att införa en progressiv nivå på bötesbelopp, baserad på inkomst, som påföljd för fortkörning.

### *Brott i samband med miljöaktioner*

I motion 2022/23:293 av Jan Ericson (M) efterfrågas en översyn av straffen för brott, bl.a. i form av vägblockader, som begås i samband med miljö- och klimataktioner. Enligt motion 2022/23:535 av Markus Wiechel (SD) bör aktioner som innebär aktivt störande av vital infrastruktur rubriceras som grovt sabotage mot blåljusverksamhet.

### *Djurrättsrelaterad brottslighet*

#### **Översyn av bestämmelser om olaga intrång och hemfridsbrott**

I kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 68 föreslås att lagregleringen av trakasserier på privat mark samt straffen för djurrättsrelaterad brottslighet ses över. I samma motion yrkande 72 anförs att kränkningar bör ingå som en kvalifikationsgrund för grovt hemfridsbrott och grovt olaga intrång. Förslag om uppföljning av bestämmelserna om olaga intrång och hemfridsbrott finns även i motion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 43. Förslag om skärpta straff för djurrättsrelaterad brottslighet finns i kommittémotion 2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 38 och 40. I motion 2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 2 anförs att straffen för intrång i stall bör skärpas.

#### **Jaktsabotage**

I kommittémotion 2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 4 föreslås att en utredning ges i uppdrag att utreda en kriminalisering av jaktsabotage och hindrande av jakt. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 73, 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 6 och 2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 47.

#### **Våldsbejakande djurrättsextremism**

I kommittémotion 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 5 efterfrågas en kartläggning av kriminell djurrättsaktivism. I kommittémotion 2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 39 föreslås att en kommande utredning om deltagande i kriminella organisationer ska inkludera kriminell verksamhet som bedrivs av organiserade djurrättsaktivister.

I motion 2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 9 föreslås att omständigheten att en person som har begått djurrättsextremistbrott får ersättning från välfärdssystemen ska göra att brottet betraktas som grovt. I samma motion yrkande 10 föreslås att gåvor till personer eller organisationer som bedriver våldsbejakande djurrättsextremism ska kriminaliseras. Slutligen anför motionärerna i yrkande 12 att förberedelse till brott mot djurverksamhet bör kriminaliseras.

### *Handel med metallskrot*

I kommittémotion 2022/23:940 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 efterfrågas skärpta straff för handel och annan befattning med stulet metallskrot.

### *Civilkuragelag*

I kommittémotion 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås att en civilkuragelag ska införas. Ett liknande förslag finns i motion 2022/23:510 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD).

## **Bakgrund**

### *Gällande rätt*

Narkotikabrott av normalgraden regleras i 1 § narkotikastrafflagen (1968:64), som lyder:

Den som olovligen

1. överläter narkotika,
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte,
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika döms, om gärningen sker uppsåtligt, för *narkotikabrott* till fängelse i högst tre år.

[...]

Om brottet med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter är att anse som ringa, döms för ringa narkotikabrott till böter eller fängelse i högst sex månader. Normalstraffet för ringa narkotikabrott i form av bruk av narkotika är 30 dagsböter (Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning 2021:2 Normalstraff för vissa bötesbrott – stöd vid strafföreläggande, s. 9 f.). Straffskalan för grovt narkotikabrott är fängelse i lägst två och högst sju år samt för synnerligen grovt narkotikabrott fängelse i lägst sex och högst tio år (3 § narkotikastrafflagen).

När bruk av narkotika kriminaliserades 1988 anfördes som skäl att det var nödvändigt att signalera ett kraftigt avståndstagande från samhällets sida mot all hantering av narkotika. Lagstiftaren förväntade att denna markering skulle fylla en preventiv funktion bland ungdomar och andra i riskzonen för narkotikamissbruk. År 1993 skärptes straffet för bruk av narkotika när fängelse infördes i straffskalan. Det innebar att polisen fick möjlighet att genomföra kroppsbesiktning i form av urin- eller blodprov vid skälig misstanke om bruk av narkotika. Syftet med straffskärpningen var att ge möjligheter för myndigheterna att ingripa tidigt och med kraft förhindra att unga människor fastnar i missbruk samt att förbättra behandlingen av de missbrukare som avtjänar straff. Det ansågs bl.a. att straffvärdet för eget bruk var för lågt i förhållande till andra ringa narkotikabrott, framför allt innehav för eget bruk (prop. 1992/93:142 s. 7 f.).

Straffskalan för rattfylleri är böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt rattfylleri, fängelse i högst två år (4 och 4 a §§ lagen [1951:649] om straff för vissa trafikbrott).

Körkortslagen (1998:488) innehåller bestämmelser om körkort med villkor om alkohol efter rattfylleri. Av 20 § framgår att villkorstiden är ett eller i vissa fall två år. Den 1 mars 2018 trädde vissa lagändringar i bestämmelserna i kraft (bet. 2017/18:TU7, rskr. 2017/18:152) i syfte att Sverige skulle uppfylla sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort (tredje körkortsdirektivet).

I 3 kap. 7 § brottsbalken anges att den som av oaktsamhet orsakar annans död, döms för vållande till annans död till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag.

Den 1 juli 2022 trädde lagändringar i kraft i bestämmelserna i 4 kap. 6 § brottsbalken om hemfridsbrott och olaga intrång. Lagändringarna innebar bl.a. att maximistraffet för brott av normalgraden skärptes från böter till fängelse i högst ett år, att de grova svårhetsgraderna av brotten betecknades grovt hemfridsbrott respektive grovt olaga intrång och att straffskalan för dessa brott ändrades från fängelse i högst två år till fängelse i lägst sex månader och högst tre år. Vid bedömningen av om ett brott är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har skett genom inbrott, har innefattat våld, hot om brottslig gärning, ofredande eller skada på egendom eller annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art. Dessutom förtydligades att tillämpningsområdet för olaga intrång även omfattar gårdsplaner, vilket hade framhållits som en brist i den allmänna debatten om den brottsaktiva djurrättsaktivismen. I propositionen anfördes bl.a. följande (prop. 2021/22:194 s. 15 f.):

Även om de brottsaktiva djurrättsaktivisterna är få till antalet kan de åsamka stor skada och oro för enskilda. De som begår handlingar av det



här slaget äventyrar dessutom det arbete för ett stärkt djurskydd som seriösa organisationer och djurhållare utför. Samhället måste därför arbeta på bred front med dessa frågor, inte minst genom att se till att relevant lagstiftning är ändamålsenligt utformad.

De senaste åren har aktioner genomförts i olika delar av Sverige i form av att personer har blockerat vägar genom att sätta sig på vägbanan, och på så vis stoppat trafiken. I vissa fall har personer också limmat fast sig i underlaget. När polisen sedan bett dem att flytta på sig har de vägrat. Syftet med aktionerna har varit att få uppmärksamhet för sitt budskap. Aktionerna har resulterat i att personer dömts för brott enligt olika straffbestämmelser, bl.a. sabotage och ohörsamhet mot ordningsmakten.

För sabotage kan t.ex. den dömas som genom skadegörelse eller annan åtgärd allvarligt stör eller hindrar den allmänna samfärdseln. Straffskalan för sabotage är fängelse i högst fyra år (13 kap. 4 § brottsbalken). Straffskalan för grovt sabotage är fängelse på viss tid, lägst två och högst arton år, eller på livstid. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det därigenom framkallats fara för rikets säkerhet, för flera människoliv eller för egendom av särskild betydelse (13 kap. 5 § brottsbalken). I de fallen en person, trots uppmaning från polisen, vägrar flytta på sig kan han eller hon göra sig skyldig till ohörsamhet mot ordningsmakten (16 kap. 3 § brottsbalken). Enligt denna bestämmelse kan en deltagare i en folksamling som stör allmän ordning och som underlåter att efterkomma en för ordningens upprätthållande meddelad befallning dömas för ohörsamhet mot ordningsmakten till böter eller fängelse i högst sex månader.

### *Pågående arbete*

I propositionen Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (prop. 2022/23:53), som överlämnades till riksdagen den 31 januari 2023, föreslås bl.a. att straffet skärps för narkotikabrott som tar sikte på försäljning och att beställning av narkotika för eget bruk kriminaliseras som försöksbrott. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Den 7 juli 2022 beslutade regeringen kommittédirektiv om en trygg uppväxt utan alkohol, tobak och nikotinprodukter (dir. 2022:111). När det gäller lustgas anges att den särskilda utredaren ska föreslå en reglering av icke-medicinsk användning av lustgas, t.ex. bestämmelser om åldersgränser, försäljning, tillsyn, marknadsföring och införsel. Utredaren ska också analysera förutsättningarna för att utforma en reglering som även kan omfatta andra flyktiga ämnen och varor som innehåller ett flyktigt ämne som vid inandning medför eller kan medföra berusning, inklusive sådana ämnen som ännu inte har utvecklats. Utredaren ska i denna del av uppdraget överväga om det finns befintlig reglering som kan utvidgas för detta syfte. Utredningen antog namnet Utredningen om lustgas och vissa andra frågor inom alkohol- och tobaksområdet. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

Frågan om att införa en civilkuragelag, dvs. en straffsanktionerad allmän skyldighet att hjälpa nödställda personer, har utretts av Handlingspliktsutredningen. I betänkandet Allmän skyldighet att hjälpa nödställda (SOU 2011:16), som överlämnades till regeringen i mars 2011, avrådde utredningen från att införa en sådan lag men presenterade likväl en teknisk modell till en sådan lag i enlighet med uppdraget. Utredningen fann inte något behov av att i övrigt förtydliga, utvidga, på annat sätt ändra eller samla gällande bestämmelser eller införa nya sådana om skyldighet att agera vid farliga situationer. Enligt uppgift från Regeringskansliet finns inget pågående arbete där när det gäller frågan om att införa en civilkuragelag.

Frågor om handel med metallskrot har utretts av 2013 års skrothandelsutredning, som överlämnade betänkandet Handel med begagnade varor och med skrot – vissa kontrollfrågor (SOU 2014:72) till regeringen i november 2014. Utredningen föreslog bl.a. att ett förbud mot använda kontanter, checkar och postväxlar som betalningsmedel ska införas vid handel med metallskrot i näringsverksamhet och att överträdelse av förbudet ska leda till en administrativ sanktionsavgift. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Frågan om förbud mot kontanthantering vid avfallshantering omfattas av den pågående Miljöstraffrättsutredningens uppdrag (dir. 2022:69). I denna del ska utredningen ta ställning till om det är lämpligt att införa ett förbud mot kontanthantering vid avfallshantering och närliggande verksamheter, vid behov föreslå ett sådant förbud samt överväga vilken myndighet som ska kontrollera att förbudet följs. I direktiven anges (s. 19) att det finns andra verksamheter som ligger nära avfallshantering och där materialflödena är särskilt problematiska, t.ex. handel med metallskrot. Uppdraget ska redovisas senast den 21 december 2023.

## Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2019 föreslog utskottet ett tillkännagivande om skärpt straff för den som överlåter narkotika (bet. 2018/19:JuU11 s. 103 f.). Utskottet anförde följande:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att narkotikahandeln måste bekämpas, inte minst eftersom narkotikaförsäljning är en stor inkomstkälla för de kriminella gängen. Som framkommit skärptes också straffen för narkotikabrott 2016. Utskottet anser emellertid att det finns anledning att överväga ytterligare straffskärpningar för dem som överlåter narkotika. Det är därför positivt att statsministern har aviserat en straffskärpning för den som överlåter narkotika till andra. För att säkerställa att en straffskärpning också sker anser utskottet att det finns anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om detta till regeringen. Målet med en straffskärpning bör vara en återgång till de straffnivåer som gällde innan Högsta domstolen ändrade sin praxis 2012–2013. En sådan straffskärpning skulle i många fall kunna leda till en fördubbling av längden på de fängelsestraff som döms ut vid överlåtelse av narkotika.

Vidare uttalade utskottet att starka narkotikapolitiska skäl talar för att all befattning med narkotika bör vara kriminaliserad. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom ett motionsyrkande om att utvärdera narkotikastrafflagen för

att se vilka konsekvenser kriminaliseringen av bruk av narkotika inneburit och avstyrkte därmed yrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181). Utskottet har därefter behandlat ett liknande yrkande om avkriminalisering förenklat (bet. 2021/22:JuU23).

Våren 2020 avstyrkte utskottet yrkanden om skärpt straff för den som överlåter narkotika med hänvisning till att regeringen i det s.k. 34-punktsprogrammet aviserat en utredning om detta (bet. 2019/20:JuU26 s. 71 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258).

Riksdagen gjorde under våren 2021 och 2022 på nytt tillkännagivanden till regeringen om skärpt straff för överlåtelse av narkotika (bet. 2020/21:JuU24, rskr. 2020/21:344 och bet. 2021/22:JuU23, rskr. 2021/22:245). I det sistnämnda betänkandet anförde utskottet följande (s. 70 f.):

Utskottet välkomnar därför den ovan redovisade utredningens förslag om att införa en särskild, strängare straffskala för narkotikabrott som består i försäljning av narkotika. Då det är viktigt att den fortsatta beredningen av förslaget inte dröjer anser utskottet att det finns anledning att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt återkomma med ett lagförslag om skärpt straff för försäljning av narkotika.

Utskottet har återkommande behandlat frågor om skärpta straff för rattfylleribrott och riktat flera tillkännagivanden till regeringen om detta. Våren 2022 gjorde riksdagen tillkännagivanden till regeringen om att skyndsamt återkomma med ett lagförslag i enlighet med det förslag som presenterades i promemorian Ett stärkt straffrättsligt skydd mot upprepad trafikbrottslighet och en utvärdering av den nedre promillegränsen för sjöfylleri (Ds 2019:22) och om att återkomma med ett lagförslag som kriminaliserar eftersupning (bet. 2021/22:JuU10, rskr. 2021/22:240). Utskottet anförde följande i fråga om eftersupning (s. 15 f.):

Utskottet anser att det är stötande att en person som gjort sig skyldig till rattfylleri och förorsakat en allvarlig trafikolycka i vissa fall kan gå fri från ansvar för rattfylleri genom att hävda att han eller hon har druckit alkohol efter och inte före olyckan. Även om utredningsåtgärder många gånger kan visa att det inte varit fråga om efterförtäring, åtminstone inte enbart, så har det i vissa fall inte varit möjligt att bevisa när föraren intagit alkohol. Som framgår har riksdagen också tidigare efterfrågat ett förbud mot eftersupning. Regeringen har dock valt att gå på samma linje som den utredare som utrett frågan, nämligen att ett förbud är oförenligt med den grundläggande och generella straffrättsliga principen om att det inte är straffbart att dölja egen brottslighet. Utskottet är dock kritiskt till denna slutsats, och anser att intresset av att stoppa människor som utsätter sina medtrafikanter för fara och inte låta dem komma undan ansvar för sina gärningar väger tyngre. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som kriminaliserar eftersupning.

Vid samma tillfälle behandlade utskottet även ett yrkande om att regeringen bör utreda hur gärningar som innefattar rattfylleri som leder till annans död kan anses mer allvarliga än de gör idag. Utskottet konstaterade (s. 13) att regeringen hade aviserat att en proposition om skärpta straff för olovlig körning och rattfylleribrott, som kunde antas leda till att trafikbrott generellt bedöms strängare än i dag, skulle överlämnas till riksdagen i september 2022

och vidhöll sin tidigare uppfattning att det inte fanns skäl att ta något sådant initiativ som motionärerna efterfrågade. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:240).

Våren 2019 behandlade utskottet ett förslag om att påföljden vid fortkörning ska relateras till inkomst, i likhet med vad som gäller för dagsböter (bet. 2019/20:JuU26 s. 99 f.). Utskottet fann inte skäl att se över de gällande bestämmelserna om böter och hur dessa beräknas. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258).

Våren 2022 föreslog utskottet genom ett utskottsinitiativ att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att vidta åtgärder för att säkerställa att de straffbestämmelser som kan tillämpas på personer som blockerar vägar eller genomför liknande aktioner är effektiva och ändamålsenliga (bet. 2021/22:JuU54). Mot förslaget reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Reservanterna noterade att förundersökning pågick när det gällde ett stort antal personer som hade deltagit i sådana aktioner under de senaste månaderna. I avvaktan på att åtal eventuellt väcks och att domstolarna prövar frågor om skuld, rubricering och påföljd ansåg reservanterna att det saknades anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande. Kammaren biföll reservationen (prot. 2021/22:127).

Utskottet har återkommande behandlat yrkanden som har samband med djurrättsrelaterad brottslighet och har riktat flera tillkännagivanden till regeringen om att arbete mot sådan brottslighet ska prioriteras och om att stärka skyddet för bl.a. djurhållare, livsmedelsproducenter och jägare som bedriver eftersök och skydds jakt. Dessa redovisades som tillgodosedda och slutbehandlade i regeringens proposition 2021/22:194 Ett modernare straffrättsligt skydd mot hemfridsbrott och olaga intrång. Vid behandlingen av propositionen våren 2022 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att införa en särskild brottskod och göra en ökad kartläggning av djurrättsrelaterad brottslighet (bet. 2021/22:JuU40 s. 6 f.). Utskottet föreslog också ett tillkännagivande om att stärka skyddet för bl.a. eftersöksjägare och anförde följande:

Jägare som efter myndighetsbeslut bedriver skydds jakt eller genomför eftersök på polisens uppdrag utför ett viktigt samhällsuppdrag. Det bör därför, som riksdagen också tidigare har tillkännagivit för regeringen, ses som en försvarande omständighet att ett brott begåtts mot en person för att han eller hon t.ex. bedriver sådan skydds jakt. Regeringen anför i propositionen att den omständigheten att ett brott riktar sig mot någon på grund av att denne utför ett samhällsviktigt uppdrag redan enligt gällande rätt kan beaktas i skärpande riktning inom ramen för den allmänna straffvärdebedömning som alltid ska göras enligt 29 kap. 1 § brottsbalken. Enligt utskottet är detta dock inte tillräckligt. Utskottet anser därför att det finns anledning för riksdagen att rikta ytterligare ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma med förslag som ger eftersöksjägare och jägare som bedriver skydds jakt ett starkare skydd och att straffen för hot och våld mot dessa skärps.

I samma betänkande avstyrkte utskottet ett stort antal motionsyrkanden om olika åtgärder mot djurrättsrelaterad brottslighet. Utskottet ansåg att förslagen delvis var tillgodosedda genom propositionen och att det inte hade framkommit några omständigheter som gav riksdagen anledning att ta initiativ till ytterligare åtgärder. Slutligen hade utskottet inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:325).

Våren 2021 behandlade utskottet ett likalydande yrkande om handel med metallskrot som det som nu behandlas (bet. 2020/21:JuU24 s. 39 f.). Utskottet anförde följande:

Utskottet ser allvarligt på stölder och andra former av tillgreppsbrott, i synnerhet när det sker i organiserade former. Det är därför välkommet med de lagändringar som nyligen trätt i kraft, med bl.a. en ny kvalifikationsgrund för grov stöld och en kriminalisering av förstadier till häleri. Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom några sådana initiativ som motionärerna efterfrågar.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344). Våren 2022 behandlade utskottet ett likalydande motionsyrkande förenklat (bet. 2021/22:JuU23).

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att införa en civilkuragelag, bl.a. i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 93 f.). Utskottet ansåg att det inte fanns anledning att vidta någon åtgärd och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181). Våren 2022 vidhöll utskottet sin tidigare inställning och avstyrkte liknande motionsyrkanden (bet. 2021/22:JuU23 s. 58 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245). Liknande motionsyrkanden har behandlats förenklat av utskottet i betänkandena 2019/20:JuU26 och 2020/21:JuU24.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att starka narkotikapolitiska skäl talar för att all befattning med narkotika bör vara kriminaliserad. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslagen om att utreda en avkriminalisering av eget bruk av narkotika. Motionerna 2022/23:550 (SD), 2022/23:754 (MP) yrkande 1 och 2022/23:1927 (C) yrkande 3 avstyrks därmed.

Utskottet ser allvarligt på den ökade användningen av lustgas, särskilt bland unga personer. Mot bakgrund av att den pågående Utredningen om lustgas och vissa andra frågor inom alkohol och tobaksområdet har fått i uppdrag att lämna förslag på en reglering av lustgas ser utskottet inte anledning att ta initiativ med anledning av motionärernas förslag. Utskottet avstyrker motion 2022/23:750 (MP) yrkande 4.

Som utskottet tidigare anfört är det stötande att en person som gjort sig skyldig till rattfylleri och orsakat en allvarlig trafikolycka i vissa fall kan gå fri från ansvar för rattfylleri genom att hävda att alkoholen har intagits efter och inte före olyckan. Mot bakgrund av att riksdagen gjorde ett

tillkännagivande till regeringen om att kriminalisera eftersupning förra våren anser utskottet dock att det inte finns skäl att göra ett nytt tillkännagivande i samma fråga. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:863 (C) yrkande 44 och 2022/23:1111 (KD).

Utskottet ser inte heller anledning att ta initiativ med anledning av förslag om att rubricera rattfylleribrott med dödlig utgång som dråp eller om att införa inkomstbaserade böter som påföljd för fortkörning och vidhåller sin tidigare inställning i dessa frågor. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:952 (SD) yrkande 7 och 2022/23:1171 (S).

Utskottet ser allvarligt på de omfattande störningar av trafiken som de senaste åren har orsakats av att personer har blockerat vägar på olika ställen i landet. Utskottet konstaterar att flera befintliga straffbestämmelser kan tillämpas på ett sådant handlande, bl.a. sabotage, ohörsamhet mot ordningsmakten och brott mot ordningslagen. Utskottet noterar att det när det gäller sabotage finns spännvidd i straffvärdebedömningen eftersom straffskalan för sabotage är fängelse i högst fyra år och för grovt sabotage fängelse i lägst två och högst arton år eller på livstid. Mot denna bakgrund ser utskottet inte anledning att ta initiativ med anledning av förslagen om skärpta straff eller om att aktivt störande av vital infrastruktur ska rubriceras som grovt sabotage mot blåljusverksamhet. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:293 (M) och 2022/23:535 (SD).

Som utskottet tidigare framhållit är det angeläget att kraftfulla åtgärder vidtas för att bekämpa den djurrätsrelaterade brottsligheten. Mot bakgrund av att lagändringar i bestämmelserna om olaga intrång och hemfridsbrott – som syftade till att öka skyddet för bl.a. lantbrukare – nyligen trädde i kraft ser utskottet inte anledning att ta initiativ till att ändra bestämmelsernas lydelse, skärpa straffen eller göra en uppföljning av tillämpningen av den nya lagstiftningen. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:843 (C) yrkande 43, 2022/23:863 (C) yrkandena 68 och 72, 2022/23:997 (SD) yrkandena 38 och 40 samt 2022/23:1895 (C) yrkande 2.

Utskottet ser allvarligt på hot, våld och trakasserier mot jägare som efter myndighetsbeslut bedriver skydds jakt eller genomför eftersök på polisens uppdrag, och riksdagen riktade senast förra året ett tillkännagivande till regeringen om att stärka det straffrättsliga skyddet för dessa jägare. Utskottet anser dock att det inte har framkommit tillräckliga skäl att ta initiativ till en kriminalisering av jaktsabotage och hindrande av jakt som tar sikte på alla former av jakt. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:855 (C) yrkande 4, 2022/23:863 (C) yrkande 73, 2022/23:952 (SD) yrkande 6 och 2022/23:994 (SD) yrkande 47.

Vidare gör utskottet ingen annan bedömning än tidigare när det gäller förslagen om åtgärder mot våldsbejakande djurrättsextremism. Utskottet avstyrker motionerna 2022/23:952 (SD) yrkande 5, 2022/23:997 (SD) yrkande 39 och 2022/23:1895 (C) yrkandena 9, 10 och 12.

Utskottet noterar att frågor om kontantförbud vid handel med metallskrot berörs i en pågående utredning och ser ingen anledning att ställa sig bakom förslaget i motion 2022/23:940 (SD) yrkande 4. Motionsyrkandet avstyrks.

Slutligen gör utskottet ingen annan bedömning än tidigare i fråga om att införa en civilkuragelag. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslagen i motionerna 2022/23:510 (SD) och 2022/23:952 (SD) yrkande 2, varför de avstyrks.

## Straffmätning och påföljd

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om flerfaldig brottslighet, försvårande omständigheter, återfall i brott, påföljder och preskription.

Jämför reservation 30 (S), 31 (C), 32 (S), 33 (C), 34 (S), 35 (SD), 36 (S) och 37 (C).

## Motionerna

### *Flerfaldig brottslighet*

I kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 1 efterfrågas en förändring av straffmätningen som innebär en tydligare markering mot upprepad brottslighet. I samma motion yrkande 2 vill motionärerna förändra den s.k. mängdrabatten samt skärpa synen på flerfaldig brottslighet och återfall i brott. Slutligen föreslår motionärerna i yrkande 76 att asperationsprincipen inte ska tillämpas när det gäller övergrepp i rättsak.

Liknande förslag om en översyn av den s.k. mängdrabatten finns i kommittémotion 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 37 och motion 2022/23:1203 av Mattias Ottosson m.fl. (S).

### *Försvårande omständigheter*

I kommittémotion 2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 24 anförs att kön och funktionsnedsättning ska införas som hatbrottsgrunder. Liknande förslag finns i partimotion 2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 78 samt i kommittémotionerna 2022/23:882 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4 och 2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 33.

I kommittémotion 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 60 föreslås att en särskild straffskärpningsgrund ska införas för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor. Ett likalydande förslag finns i motion 2022/23:394 av Ida Ekeröth Clausson och Louise Thunström (båda S).

### *Återfall i brott*

I kommittémotion 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 38 anförs att den som återfaller i brott bör få högre straff än i dag.

I motion 2022/23:1079 av Camilla Brunsberg (M) anförs att den s.k. mängdrabatten och möjligheten till villkorlig frigivning ska avskaffas för den som återfaller i brott.

### *Påföljder*

I kommittémotion 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås att verkliga livstidsstraff, dvs. livstids fängelse utan möjlighet till omvandling till tidsbestämt straff, ska införas som en ny påföljd.

I motion 2022/23:1441 av Serkan Köse m.fl. (S) föreslås att domstolarna ges tillgång till instrument som ger bättre beslutsunderlag om den tilltalades inkomstuppgifter inför fastställandet av dagsböternas storlek.

### *Preskription*

I kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 22 anförs att preskriptionstiderna för brott bör ses över i skärpande riktning. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 27.

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 99 föreslås en generell översyn av preskriptionstiderna för sexualbrott. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 49 och 2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 34 samt i motion 2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M) yrkande 1.

## **Bakgrund**

### *Gällande rätt*

#### **Flerfaldig brottslighet**

När en tilltalad har begått flera brott framgår det av 29 kap. 1 § brottsbalken att domstolen ska göra en bedömning av den samlade brottslighetens straffvärde, dvs. bestämma ett straffvärde för samtliga begångna brott. Domstolen ska sedan enligt huvudregeln i 30 kap. 3 § brottsbalken döma den tilltalade till en gemensam påföljd för brotten. Utgångspunkten när någon vid ett tillfälle döms för flera brott är att den s.k. asperationsprincipen ska tillämpas (se bl.a. NJA 2008 s. 359). Principen innebär att straffvärdebedömningen vid flerfaldig brottslighet utgår från det allvarligaste av de brott som ska bedömas. Till straffvärdet för detta brott läggs därefter en efter hand minskande del av straffvärdet för vart och ett av de övriga brotten i ordning efter brottens allvar. Detta innebär i praktiken att det straff som döms ut vid flerfaldig brottslighet är väsentligt lägre än vad som skulle bli följden av en sammanläggning av straffvärdet för varje enskilt brott. En allmän



kontroll görs slutligen så att det straffvärde som beräknats inte framstår som oproportionerligt i förhållande till den brottslighet som är aktuell.

### **Försvårande omständigheter**

Vid bedömningen av straffvärdet ska hänsyn tas till försvårande omständigheter. En bestämmelse om detta finns i 29 kap. 2 § brottsbalken, som har följande lydelse:

Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarigare följder än det faktiskt fått,
2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet,
3. om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig,
4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende,
5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroende ställning,
6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering,
7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller annan liknande omständighet,
8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person,
9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, region, Sametinget eller Europaparlamentet, eller
10. om ett motiv för brottet varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder.

I lagkommentaren anges att punkten 3, utnyttjande av skyddslös ställning, bl.a. tar sikte på brott som begåtts mot barn, personer med funktionsnedsättning eller äldre (Bäcklund m.fl., Brottsbalken – En kommentar [25 november 2022, version 21, Juno], kommentaren till 29 kap. 2 §).

Uppräkningen i bestämmelsen är exemplifierande, och även andra försvårande omständigheter än de som anges kan beaktas. Bestämmelsen ändrades senast den 1 januari 2020, när en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv infördes genom att punkten 10 lades till i bestämmelsen. I propositionen anförde regeringen följande (prop. 2019/20:131 s. 34 f.):

Bestämmelsen om försvårande omständigheter utformades ursprungligen med utgångspunkt i tidigare praxis och avsikten med bestämmelsen var att den skulle omfatta de mest förekommande och betydelsefulla omständigheter som generellt sett återopades som särskilt försvårande. Flera av punkterna är därför allmänt hållna och den allmänt hållna regleringen innebar inledningsvis att bestämmelsen skulle tillämpas restriktivt, något som senare frångicks. Det huvudsakliga skälet för de tillkommande punkterna 7 och 8 var att det ansågs befogat att tydligare markera dels att kränkningar av rasistiskt och liknande slag bör ägnas särskild uppmärksamhet, dels att tydliggöra och markera att brott mot

närstående barn ofta bör tillmätas ett högre straffvärde. Punkt 7 utvidgades den 1 juli 2018 till att även avse transpersoner (prop. 2017/18:59 Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner). I samband med införandet av punkten 9 konstaterades att de förtroendevaldas utsatthet för brott ökat. Att utsätta en förtroendevald för brott på grund av förtroendeuppdraget ansågs inte bara vara ett angrepp mot den förtroendevalde som person utan även mot det demokratiska systemet.

### **Återfall i brott**

I 26 kap. 3 § brottsbalken anges de yttre ramarna för längden av fängelsestraff vid återfall. Bestämmelsen anger förutsättningarna för att gå utöver straffskalan för brottet eller den samlade brottsligheten.

Vid påföljdsvalet har återfall i brott betydelse som en av tre omständigheter som får beaktas för att välja fängelse som påföljd. Som skäl för fängelse får rätten enligt 30 kap. 4 § brottsbalken, utöver brottets straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare har gjort sig skyldig till brott. Om den som villkorligt frigetts från fängelse döms för ett nytt brott som är begånget under prövotiden gäller enligt 34 kap. 5 § brottsbalken en presumtion för att den villkorligt medgivna friheten ska förklaras förverkad. Som särskilda skäl mot att förverka den villkorligt medgivna friheten får rätten beakta om den nya brottsligheten i förhållande till den tidigare är av lindrig beskaffenhet, om lång tid har gått mellan brotten eller om ett förverkande annars skulle framstå som oskäligt.

Om återfallet inte beaktats genom påföljdsvalet eller i tillräcklig utsträckning genom förverkande av villkorligt medgiven frihet ska domstolen enligt 29 kap. 4 § brottsbalken vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skärpande riktning ta hänsyn till om den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas vilken omfattning den tidigare brottsligheten haft, vilken tid som gått mellan brotten och om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade eller brottsligheten i båda fallen är särskilt allvarlig.

I 34 kap. brottsbalken finns bestämmelser om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom. Bestämmelserna anger hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. Domstolen ska i en sådan situation som huvudregel bestämma en ny påföljd för den tillkommande brottsligheten. Bestämmelserna innebär att det görs en principiell skillnad mellan brott begångna före en tidigare dom (nyupptäckt brottslighet) och brott begångna efter en tidigare dom men innan påföljden helt har verkställts eller upphört (ny brottslighet), att gemensam straffmätning endast ska tillämpas vid nyupptäckt brottslighet och att ny brottslighet konsekvent ska behandlas som återfall. Reglerna trädde i kraft den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30, rskr. 2015/16:241).

### **Påföljder**

I den tredje avdelningen i brottsbalken, i 25–36 kap., finns bestämmelser om påföljder, dvs.

- böter (dagsböter, penningböter och normerade böter)
- villkorlig dom
- skyddstillsyn
- fängelse (på viss tid eller livstid)
- överlämnande till särskild vård.

När det gäller unga finns särskilda bestämmelser i 32 kap. brottsbalken och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Enligt 3 § lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid kan den som är dömd till ett livstidsstraff ansöka om omvandling till fängelse på viss tid när den dömde har avtjänat minst tio år av straffet. Vid prövning av omvandling ska enligt 4 § i den lagen särskilt beaktas den tid som den dömde har avtjänat, vad framgår av domen om de omständigheter som legat till grund för straffmätningen, om det finns risk för att den dömde återfaller i brottslighet av allvarligt slag, om den dömde har åsidosatt vad som gäller för verkställigheten och om den dömde har medverkat till att främja sin anpassning i samhället. Om ansökan bifalls ska det utdömda livstidsstraffet omvandlas till fängelse på viss tid och längden ska bestämmas med utgångspunkt från den tid som den dömde har avtjänat och med beaktande av reglerna om villkorlig frigivning samt den dömdes behov av åtgärder för att underlätta övergången till ett liv i frihet. Fängelsestraffets längd får inte understiga det längsta tidsbestämda straff som kan dömas ut.

### **Preskription**

Enligt 35 kap. 1 § första stycket brottsbalken gäller att påföljd för brott (åtalspreskription) inte får dömas ut om inte den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom

- 2 år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än fängelse i 1 år
- 5 år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i 2 år
- 10 år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i 8 år
- 15 år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över 8 år
- 25 år, om fängelse på livstid kan följa på brottet.

Enligt 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken gäller dock inte bestämmelserna om bortfallande av påföljd för vissa brott som anges särskilt i bestämmelsen, bl.a. mord, dråp samt våldtäktsbrott och könsstympning mot barn. Av andra stycket framgår att brott som avses i första stycket som någon begått före 18 års ålder alltid kan preskriberas. I dessa fall är preskriptionstiden som längst 15 år, eftersom det då inte får dömas till svårare straff än fängelse i 10 år eller i särskilda fall 14 år. Bestämmelsen ändrades den 2 januari 2022 genom att åldersgränsen för de lagöverträdare som omfattas av preskription även för de allvarligaste brotten sänktes från 21 till 18 år (prop. 2021/22:17, bet. 2021/22:JuU5, rskr. 2021/22:36).

Bestämmelsen i 35 kap. 4 § brottsbalken innebär en senareläggning av utgångspunkten för preskriptionsberäkning för våldtäktsbrott och könsstympningsbrott som begås mot barn. Preskriptionstiden börjar i dessa fall räknas

från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Lagändringarna trädde i kraft den 1 maj 2020 och i propositionen (prop. 2019/20:69 s. 37) anförde regeringen att det finns ett starkt allmänt intresse av att allvarliga brott inte förblir ostraffade, i synnerhet om brottet riktas mot ett barn, att riskerna vid övergrepp mot barn för svåra och långvariga personliga skadeverkningar är särskilt stora samt att det straffrättsliga sanktionssystemet har en central roll för att bekämpa sådan brottslighet. När det gällde övriga, mindre allvarliga sexualbrott i 6 kap. brottsbalken bedömde regeringen att skälen för preskription vägde över och att det inte borde göras någon förändring.

I 35 kap. 6 § brottsbalken finns bestämmelser om absolut preskription, dvs. tider som gäller oberoende av om häktning skett eller åtal delgetts. Enligt bestämmelsen får inte i något fall påföljd dömas ut sedan det från den dagen som anges i 4 § (dvs. som huvudregel sedan den dag då brottet begicks) har gått

- 5 år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än böter och tid för att döma ut påföljd för brottet bestäms enligt 1 § 1
- 15 år, om det svåraste straffet är högre men inte över fängelse i 2 år
- 30 år i övriga fall.

I 35 kap. 8 § brottsbalken finns bestämmelser om s.k. påföljdspreskription. Dessa regler innebär att ett fängelsestraff som inte har börjat verkställas inom en viss tid från det att domen vann laga kraft bortfaller. I bestämmelsen anges bl.a. att ett fängelsestraff på högst 1 år bortfaller om det inte har börjat verkställas inom 5 år från det att domen vann laga kraft. För ett fängelsestraff på livstid gäller en preskriptionstid på 30 år.

### *Pågående arbete*

Den 24 januari 2023 överlämnade Flerbrottsutredningen betänkandet Skärpta straff för flerfaldig brottslighet (SOU 2023:1) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att en ny modell för straffmätning av flerfaldig brottslighet införs, som innebär att:

- varje nytt brott i en brottserie bedöms proportionellt sett lika strängt när den samlade brottslighetens straffvärde ska fastställas
- straffen skärps, i synnerhet för dem som har begått ett mycket stort antal brott eller flera brott som innefattar en allvarlig kränkning av brottsoffret
- hela den tillgängliga straffskalan ska utnyttjas i större utsträckning än i dag så att straffmätningen av flerfaldig brottslighet blir mer differentierad
- straffmaximum ska tillämpas när brottens antal och allvar ger skäl till det
- möjligheten att döma till fängelse för flera brott som var för sig endast skulle föranlett böter ska utnyttjas i större utsträckning än i dag
- en samlad bedömning av straffvärdet alltid ska göras med utgångspunkt i den sammantagna skada, kränkning eller fara som brotten har medfört.

Vidare föreslår utredningen att de särskilda straffskalor som gäller vid flerfaldig brottslighet höjs. Som mest ska den ordinära straffskalan kunna utvidgas med sex års fängelse, vilket innebär att straffmaximum i dessa fall blir fängelse i 16 år. Utredningen föreslår också att det införs en ny bestämmelse om hur stora intervallen mellan olika fängelsestraff ska vara, dvs. vilka s.k. straffmätningsstationer som ska användas inom ramen för den tillämpliga straffskalan. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Den 24 februari 2022 beslutade regeringen kommittédirektiv om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre (dir. 2022:7). Den särskilda utredaren ska bl.a. ta ställning till om kön bör läggas till som en ny grund i den bestämmelse som gäller straffskärpning vid hatbrottsmotiv och om det straffrättsliga skyddet för äldre och andra särskilt utsatta behöver förstärkas. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 24 november 2023 (dir. 2023:17).

I lagrådsremissen Skärpta straff för brott i kriminella nätverk, som överlämnades till Lagrådet den 11 augusti 2022, föreslås bl.a. att återfallsregleringen i 29 kap. 4 § brottsbalken ändras så att återfall i brott ska beaktas vid straffmätningen i fler fall. Förslaget innebär att om den tilltalade tidigare vid upprepade tillfällen har gjort sig skyldig till brott eller om det är fråga om återfall i särskilt allvarlig brottslighet ska den tidigare brottsligheten beaktas vid straffmätningen oberoende av om villkorlig frigivning förverkas. Förslaget i lagrådsremissen överensstämmer med Gångbrottsutredningens förslag i betänkandet Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (SOU 2021:68). I propositionen Skärpta straff för brott i kriminella nätverk, som överlämnades till riksdagen den 31 januari 2023, anges följande om förslaget (prop. 2022/23:53 s. 23):

Även om Lagrådet inte avstyrker förslaget om skärpt återfallsreglering bedömer regeringen att Lagrådets synpunkter väcker frågor som medför att förslaget i denna del behöver beredas ytterligare. Av detta skäl lämnas i denna proposition inget förslag på skärpt återfallsreglering.

Den 30 juni 2022 beslutade regeringen kommittédirektiv om ett förstärkt samhällsskydd och en minskad risk för återfall i brott (dir. 2022:95). Den särskilda utredaren gavs i uppdrag att överväga och föreslå ändringar i bl.a. lagstiftningen om villkorlig frigivning och skyddstillsyn som kan innebära ett förstärkt samhällsskydd vid allvarlig och upprepad brottslighet, minska risken för återfall i brott, leda till ökad trygghet för brottsoffer samt medföra skärpta reaktioner vid misskötsamhet eller återfall i brott. Uppdraget ska redovisas senast den 29 december 2023.

Regeringen gav den 14 september 2020 en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av den straffrättsliga regleringen av preskription i brottsbalken. Utredningen, som antog namnet Preskriptionsutredningen, överlämnade sitt betänkande En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription (SOU 2021:90) till regeringen i december 2021. Utredningens förslag innebär att preskriptionstiden för allvarliga brott förlängs. Enligt

förslaget ska den tid inom vilken den misstänkte ska ha häktats eller delgetts åtal för brott för att hindra preskription vara

- 25 år för brott med ett straffmaximum över 8 års fängelse, vilket innebär att preskriptionstiden för bl.a. synnerligen grov misshandel, människohandel och grov våldtäkt förlängs med 10 år
- 15 år för brott med ett straffmaximum om högst 8 års fängelse, vilket innebär att preskriptionstiden förlängs med 5 år för bl.a. grov misshandel, rån och grovt narkotikabrott
- 10 år för brott med ett straffmaximum om högst 5 års fängelse, vilket innebär att den nuvarande preskriptionstiden behålls för vissa av de brott som i dag omfattas av denna preskriptionstid.

Vidare föreslås att samtliga brott som kan straffas med livstids fängelse ska undantas från preskription. För brott med ett straffmaximum om högst två respektive ett års fängelse, behålls de nuvarande preskriptionstiderna om fem respektive två år. Utredningen har inte heller funnit skäl att förändra tiderna för den absoluta preskriptionen, dvs. den preskriptionstid som gäller oberoende av om häktning skett eller åtal delgetts.

Utredningen föreslår också att fängelsestraff inte längre ska kunna preskriberas. Om verkställigheten av ett fängelsestraff avbryts ska inte heller den återstående delen av straffet kunna preskriberas. Enligt förslaget ska vissa av de föreslagna lagändringarna ges retroaktiv verkan, dvs. de ska tillämpas på brott som begåtts innan lagen trädde i kraft, förutsatt att brotten inte preskriberats innan dess.

Betänkandet remissbehandlades under perioden december 2021 till mars 2022 och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

### **Tidigare riksdagsbehandling**

Utskottet har återkommande behandlat motionsyrkanden om skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet och riksdagen har gjort flera tillkännagivanden till regeringen om detta, senast våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23 s. 87 f., rskr. 2021/22:245). Utskottet anförde då:

Utskottet har flera gånger framhållit behovet att från lagstiftarens sida tydligare markera mot upprepad brottslighet, och riksdagen har vid flera tillfällen tillkännagett för regeringen att straffet för den som döms för flera brott i en och samma rättegång bör skärpas betydligt.

Det är därför välkommet att en utredning till slut har tillsatts i frågan. Då det är angeläget att detta arbete verkligen leder till att dagens form av mängdrabatt ska ersättas med ett nytt system där betydligt större hänsyn tas till de enskilda brotten straffvärde, föreslår utskottet att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Våren 2022 behandlade utskottet motionsyrkanden om att införa kön och funktionsnedsättning som s.k. hatbrottsgrunder (bet. 2021/22:JuU23 s. 81 f.) . Utskottet konstaterade att en särskild utredare nyligen hade fått i uppdrag att överväga en ny straffskärpningsgrund för brott med hatbrottsmotiv mot

kvinnor. Mot denna bakgrund sänkades det enligt utskottet anledning för riksdagen att göra sådana tillkännagivanden som efterfrågades och utskottet avstyrkte därmed motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

Motionsyrkanden om att återfall i brott ska bedömas strängare än i dag har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen, senast våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23). Utskottet välkomnade då förslaget som lämnats i betänkandet Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (SOU 2021:68) med innebörden att förutsättningarna för återfallsskärpning ska utvidgas. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till att beredningen av utredningens förslag inte borde föregripas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat likalydande yrkanden om verkliga livstidsstraff som det som nu behandlas. Vid behandlingen av ett sådant yrkande våren 2021 vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning att de nuvarande bestämmelserna och principerna för straffmätning och påföljdsbestämning i huvudsak är väl avvägda. Utskottet ansåg därför att det inte fanns skäl att ta något initiativ och avstyrkte motionsyrkandet (bet. 2020/21:JuU24). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344). Utskottet har därefter behandlat ett likalydande yrkande förenklat (bet. 2021/22:JuU23).

Utskottet har återkommande behandlat förslag om att preskriptionstiden för vissa brott bör förlängas eller helt tas bort, och riksdagen har gjort flera tillkännagivanden till regeringen med denna innebörd. Utskottet behandlade sådana förslag senast våren 2022 och föreslog då ett tillkännagivande till regeringen om översyn av bestämmelserna om preskription (bet. 2021/22:JuU23 s. 73 f.). Utskottet anförde följande:

Utskottet välkomnar den ovannämnda utredningens förslag om förlängd preskriptionstid för många brott. Enligt utskottet är det angeläget att regeringen så snart som möjligt också återkommer med förslag i enlighet med utredningens förslag. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

I samma betänkande avstyrkte utskottet likalydande motionsyrkanden om en generell översyn av preskriptionstider för sexualbrott som de som nu behandlas. Utskottet ansåg att beredningen av Preskriptionsutredningens förslag inte borde föregripas och fann inte anledning att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Vidare avstyrkte utskottet bl.a. motionsyrkanden om en översyn av preskriptionstider för sexualbrott mot barn. Utskottet noterade att riksdagen året dessförinnan hade tillkännagett för regeringen att det var påkallat med en översyn av om preskriptionstiden för alla sexualbrott som begåtts mot barn borde tas bort (bet. 2020/21:JuU24 s. 94 f., rskr. 2020/21:344). I väntan på att Regeringskansliet skulle behandla tillkännagivandet ansåg utskottet inte att det fanns anledning att göra ett nytt tillkännagivande till regeringen i frågan. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

## Utskottets ställningstagande

Som utskottet flera gånger tidigare har uttryckt behövs en tydligare markering mot upprepad brottslighet. Utskottet ser därför positivt på att Flerbrottsutredningen nyligen har överlämnat sitt betänkande. Utskottet anser att den fortsatta beredningen av betänkandet inte bör föregripas och avstyrker förslagen om flerfaldig brottslighet i motionerna 2022/23:863 (C) yrkandena 1, 2 och 76, 2022/23:1203 (S) och 2022/23:2139 (S) yrkande 37.

Utskottet ser positivt på att en pågående utredning har fått i uppdrag att ta ställning till om kön bör läggas till som en ny grund i straffskärpningsbestämmelsen och om att skärpa det straffrättsliga skyddet för särskilt utsatta, vilket innefattar personer med funktionsnedsättning. Eftersom utredningen ska redovisa sitt betänkande efter sommaren anser utskottet att det nu saknas skäl att ställa sig bakom motionerna 2022/23:394 (S), 2022/23:882 (C) yrkande 4, 2022/23:883 (C) yrkande 33, 2022/23:1673 (C) yrkande 78, 2022/23:1882 (C) yrkande 24 och 2022/23:2139 (S) yrkande 60. Motionsyrkandena avstyrks.

Som framgår ovan har regeringen nyligen bedömt att förslaget om skärpt återfallsreglering behöver beredas ytterligare till följd av Lagrådets synpunkter. Utskottet anser att den fortsatta beredningen av förslaget inte bör föregripas och avstyrker motionerna 2022/23:1079 (M) och 2022/23:2139 (S) yrkande 38.

Vidare gör utskottet samma bedömning som tidigare i fråga om att införa livstidsstraff utan möjlighet till tidsbestämning som en ny påföljd. Utskottet anser inte att det finns skäl att ta något sådant initiativ och avstyrker motion 2022/23:952 (SD) yrkande 1. Enligt utskottet har det inte heller framkommit skäl att ta initiativ till att förändra domstolarnas arbetssätt när det gäller att fastställa dagsbotsbelopp. Utskottet avstyrker därmed motion 2022/23:1441 (S).

När det gäller förslag om preskription vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att beredningen av Preskriptionsutredningens förslag inte bör föregripas. Eftersom det rör sig om en omfattande översyn är utskottet inte berett att nu ta initiativ till en ny översyn som syftar till att förlänga eller ta bort preskriptionstider för vissa brott. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:863 (C) yrkandena 22 och 49, 2022/23:864 (C) yrkande 34, 2022/23:1673 (C) yrkande 99, 2022/23:2010 (M) yrkande 1 och 2022/23:2139 (S) yrkande 27.



## Annan rättsverkan av brott

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillträdesförbud, näringsförbud och vistelseförbud.

Jämför reservation 38 (SD), 39 (SD) och 40 (S).

### Motionerna

#### *Tillträdesförbud*

I kommittémotion 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås en översyn av lagstiftningen om tillträdesförbud till butik. Enligt motionärerna bör det tydliggöras att tillträdesförbudet kan meddelas preventivt, dvs. utan föregående dom. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:966 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

#### *Näringsförbud*

I kommittémotion 2022/23:966 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 föreslås att en utredning tillsätts i syfte att utreda förutsättningarna att meddela näringsförbud mot personer som deltar i eller har samröre med organiserad kriminalitet. I samma motion yrkande 8 anförs att företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör meddelas näringsförbud.

#### *Vistelseförbud*

I kommittémotion 2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 20 anförs att geografiska vistelseförbud bör kunna meddelas mot personer som är involverade i gängvåld eller narkotikaförsäljning.

Enligt motion 2022/23:587 av Marléne Lund Kopparklint (M) bör möjligheten att införa vistelseförbud för dömda sexualförbrytare på platser som frekventeras av barn övervägas.

### Bakgrund

#### *Gällande rätt*

##### **Tillträdesförbud**

Den 1 mars 2021 trädde lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butik i kraft. Lagen innebär att en person kan förbjudas att få tillträde till och vistas i en butik. Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms för överträdelse av tillträdesförbud till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall ska personen dock inte dömas till ansvar. En person kan få tillträdesförbud om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att han eller hon kommer att begå brott i butiken eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där.

Vid riskbedömningen ska särskilt beaktas om personen tidigare har begått brott i eller i anslutning till butiken. Brott som personen har begått före 15 års ålder får inte beaktas. Tillträdesförbud får meddelas för högst ett år men kan förlängas med som mest ett år i taget. Förbud får meddelas av allmän åklagare efter ansökan av en företrädare för butiken. Frågan om tillträdesförbud kan också tas upp genom att Polismyndigheten anmäler saken till åklagaren. Detta gäller under förutsättning att en företrädare för butiken samtycker till en sådan anmälan. Åklagarens beslut kan prövas av allmän domstol. Åklagaren får häva eller ändra ett förbud, om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det.

Den 1 juli 2022 infördes möjlighet att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek, och lagen bytte då namn till lagen om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek.

### **Näringsförbud**

Bestämmelser om näringsförbud finns i lagen (2014:836) om näringsförbud. Ett beslut om näringsförbud innebär att en näringsidkare under viss tid meddelas begränsningar i rätten att bedriva eller ta del i näringsverksamhet. Enligt 4 § i den lagen ska den som har grovt åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamheten och därvid har gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa meddelas näringsförbud, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt. Näringsförbud meddelas för viss tid, lägst tre och högst tio år. Ansökan om näringsförbud på grund av brott görs av allmän åklagare och prövas av allmän domstol. Näringsförbud kan också bl.a. meddelas på grund av underlåtelse att betala skatt och i samband med konkurs.

### **Vistelseförbud**

Den som har dömts till ett tidsbestämt fängelsestraff ska som huvudregel friges villkorligt när två tredjedelar av straffet har avtjänats. Enligt 26 kap. 12 § brottsbalken ska den som är villkorligt frigiven ställas under övervakning, om det behövs för att minska risken att han eller hon begår nya brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället. Av samma skäl som motiverar att den frigivne ställs under övervakning får Kriminalvården även besluta om särskilda föreskrifter som ska följas av den övervakade. En sådan föreskrift ska beslutas för viss tid, högst ett år åt gången. En särskild föreskrift får avse bl.a. vistelseort eller andra anvisningar om på vilka platser eller inom vilka områden den dömde ska vistas eller inte får vistas (26 kap. 16 § andra stycket 7 brottsbalken). En sådan föreskrift kan användas i kontrollsyfte när det är särskilt angeläget att hålla den dömde borta från en viss miljö, t.ex. för att motverka återfall i brott mot en viss person eller förhindra att den övervakade uppehåller sig i en kriminell miljö (prop. 2018/19:77 s. 35 och 62) Om det behövs för att kontrollera en föreskrift om vistelse, får Kriminalvården enligt 26 kap. 17 § brottsbalken besluta om elektronisk övervakning för högst sex månader åt gången.

### *Pågående arbete*

I svaret på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:100) om huruvida justitieministern avser att ta initiativ till en förändring av lagen om tillträdesförbud anförde han den 14 december 2022 följande:

Regeringen tar brottslighet, trakasserier och andra störningar som drabbar butiker på stort allvar. De negativa effekterna påverkar inte bara kundernas trygghet och butiksanställdas arbetsmiljö, utan störningarna kan också, om de leder till att kunder skräms bort, leda till ekonomisk skada för butiken.

Lagen om tillträdesförbud till butik trädde i kraft den 1 mars 2021 och genom ändringar som trädde i kraft den 1 juli i år utvidgades den till att även omfatta badanläggningar och bibliotek. Ett tillträdesförbud ska grundas på en bedömning av risken för brott och allvarliga trakasserier samt, för bibliotekens del, risken för vissa ordningsstörningar. Alla frågor om tillträdesförbud ska enligt en uttrycklig bestämmelse i lagen handläggas skyndsamt. Detta gäller för såväl åklagare som domstol.

För mig är det centralt att lagstiftningen är ändamålsenligt utformad. Men den är fortfarande relativt ny och det behöver gå viss tid innan den kan utvärderas på ett meningsfullt sätt. Med det sagt följer jag tillämpningen med intresse och är vid behov beredd att se över tillträdesförbudslagstiftningen eller annan straffrättslig lagstiftning – till exempel brottsbalksregleringen om olaga intrång – för att stärka skyddet för butiksägare ytterligare.

Den 30 juni 2022 beslutade regeringen kommittédirektiv om ett förstärkt samhällsskydd och en minskad risk för återfall i brott (dir. 2022:95). När det gäller förbud mot att kontakta brottsoffer och vistelseförbud anges att utredaren ska

- ta ställning till om det bör införas en möjlighet att besluta om särskilda föreskrifter som innebär ett förbud för den villkorligt frigivne eller skyddstillsynsdömde att kontakta brottsoffret
- överväga ändringar inom ramen för påföljdssystemet som innebär utökade eller nya möjligheter att besluta var en dömd person ska vistas eller inte får vistas
- oavsett ställningstagande i sak lämna förslag om en ny brottspåföljd som ska kunna innebära anvisningar om var den dömd ska vistas eller inte får vistas
- även i övrigt lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 29 december 2023.

Den 9 maj 2022 gav Regeringskansliet en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att utreda vissa frågor om vistelseförbud (Ju 2022:D). Utredaren ska undersöka om det i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten bör införas en möjlighet att begränsa enskilda personers rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället utan att personen har dömts till påföljd för brott. Det kan t.ex. handla om att förbjuda personer med kopplingar till kriminella nätverk att vistas på en viss plats eller att förhindra att personer vistas på en plats där de skapat otrygghet. Utredaren ska

också överväga under vilka förutsättningar ett sådant vistelseförbud i så fall ska få meddelas. Uppdraget ska redovisas senast den 14 augusti 2023.

I Tidöavtalet (s. 18 f.) beskrivs hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i ett samarbetsprojekt om kriminalitet kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att bekämpa och förebygga brott samt öka tryggheten. Under rubriken Mönsterbrytande åtgärder för att stoppa gängen anges följande om vistelseförbud:

Inför möjlighet att döma ut vistelseförbud enligt dansk modell. Den som döms för brott ska kunna meddelas ett förbud mot att vistas i ett visst geografiskt område – exempelvis ett bostadsområde – i upp till tio år efter avtjänat fängelsestraff. Detta ska gälla gängrelaterade brott, hedersrelaterade brott och brott kopplade till extremism (det gemensamma är att personens nätverk kan göra gärningsmannen till maktfaktor i samma område), men också för mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relation. Överträdelse av vistelseförbud ska som huvudregel leda till en frihetsberövande påföljd.

### **Tidigare riksdagsbehandling**

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2020/21:52 Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt skydd mot tillgreppsbrottslighet behandlade utskottet ett förslag om att även risk för ordningsstörningar och skadegörelse ska kunna leda till tillträdesförbud till butik (bet. 2020/21:JuU13). Utskottet anförde följande (s. 17 f.):

Utskottet konstaterar att risken för att en person avsiktligt kommer att göra sig skyldig till skadegörelse redan omfattas av regeringens lagförslag. När det gäller risken för att en person på annat sätt, t.ex. genom grov vårdslöshet, orsakar skada på egendom eller väsentligen stör verksamheten instämmer utskottet i regeringens bedömning att det inte framkommit någon anledning att låta lagen om tillträdesförbud till butik ta sikte även på sådana situationer. Utskottet är således inte berett att ställa sig bakom det begärda tillkännagivandet och avstyrker motionsyrkandet.

I propositionen redovisade regeringen två tidigare tillkännagivanden om tillträdesförbud till butiker som slutbehandlade (bet. 2016/17:JuU16, rskr. 2016/17:211 och bet. 2018/19:JuU11, rskr. 2018/19:181), vilket utskottet inte hade något att invända mot. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:169).

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2021/22:108 Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek föreslog utskottet två tillkännagivanden till regeringen, dels bör de strängare regler om tillträdesförbud som föreslås för bibliotek också gälla för badanläggningar och butiker och dels bör tillträdesförbud kunna meddelas i fler situationer än i dag (bet. 2021/22:JuU18). När det gäller det sistnämnda tillkännagivandet anförde utskottet följande (s. 13 f.):

Vidare finns det uppgifter om att lagen om tillträdesförbud inte tillämpas i den utsträckning som bl.a. handlare hade förväntat sig. Även om lagen endast varit i kraft i ett år anser utskottet därför att det finns anledning att

generellt se över hur den kan tillämpas i större utsträckning än vad som hittills har varit fallet.

Mot förslagen reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Reservanterna anförde bl.a. att det inte hade framkommit tillräckliga skäl för att låta den strängare regeln gälla även för badanläggningar och butiker. Vidare anförde reservanterna att frågan om att utöka möjligheterna att meddela tillträdesförbud var för tidigt väckt och att de utgick från att regeringen kommer att följa upp lagstiftningen när den har varit på plats en tid och det finns tillräckligt underlag för en sådan uppföljning. Kammaren biföll reservationerna (rskr. 2021/22:272).

Våren 2021 behandlade utskottet ett likalydande förslag om näringsförbud för företrädare för verksamheter som befattar sig med stöldgods (bet. 2020/21:JuU24 s. 39) som det som nu behandlas. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom initiativet och avstyrkte motionsyrkandet. I samma betänkande (s. 68 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om näringsförbud vid samröre med organiserad kriminalitet, med hänvisning till att det inte fanns anledning för riksdagen att ta något sådant initiativ. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344). Likalydande yrkanden behandlades därefter förenklat under våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23).

Våren 2020 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag om vistelseförbud (bet. 2019/20:JuU26 s. 60 f.). Utskottet anförde följande:

I fråga om vistelseförbud finner utskottet att detta kan vara en lämplig åtgärd för att minska kriminellas möjlighet att använda sitt våldskapital som en maktfaktor i ett bostadsområde. Det är i dag ett problem att personer med anknytning till kriminella grupperingar, som har gjort sig skyldig till upprepad brottslighet, efter avtjänat fängelsestraff kan återvända till det område där han eller hon begått brotten. Utskottet finner förvisso att det förslag som nyligen har lämnats i en promemoria om möjligheter till tydligare villkor angående var en villkorligt frigiven person får vistas är ett steg i rätt riktning för att komma till rätta med detta. Det är dock inte tillräckligt. Enligt utskottet bör t.ex. överträdelse av ett vistelseförbud vara straffbart. Regeringen bär därför låta utreda ett vistelseförbud för personer som har begått upprepad brottslighet och som har anknytning till kriminella grupperingar, i syfte att motverka och bryta upp dessa grupperingar.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258).

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2020/21:85 Utökade kontroll- och stödmöjligheter avseende skyddstillståndsdömda föreslog utskottet våren 2021 ett nytt tillkännagivande till regeringen om vistelseförbud (bet. 2020/21:JuU22 s. 6 f.). Utskottet anförde följande:

Det förslag som lämnas i propositionen om att tydliggöra möjligheten att föreskriva villkor om var den som är villkorligt frigiven eller dömd till skyddstillstånd ska vistas eller inte får vistas är ett steg i rätt riktning men enligt utskottets mening inte tillräckligt. Som framgår ovan har riksdagen också tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om införande av ett mer omfattande vistelseförbud. För att motverka kriminella grupperingar och komma åt de lokalt knutna kriminella gängen som bl.a. finns i

storstädernas förortsområden behöver det införas en ny form av påföljd, vistelseförbud. Vistelseförbudet ska kunna aktualiseras för personer som har begått upprepad brottslighet och som har anknytning till kriminella grupperingar. Det skulle innebära att den som döms förbjuds att vistas i ett visst geografiskt område under en viss period. Vistelseförbudets längd bestäms vid straffmätningen och ska kunna gälla längre än strafftiden. Vidare ska det vara straffbart att överträda ett vistelseförbud. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet anledning för riksdagen att göra ett nytt tillkännagivande till regeringen. Regeringen bör således återkomma med ett förslag som tillgodoser det som utskottet har anfört.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:235).

Våren 2022 föreslog utskottet återigen ett tillkännagivande till regeringen om vistelseförbud och anförde bl.a. följande (bet. 2021/22:JuU42 s. 18 f.):

Denna typ av individuellt avgränsade vistelseförbud bör ta sikte på individer som är involverade i exempelvis gängrelaterat våld eller narkotikaförsäljning. Det skulle kunna begränsa de mest brottsaktiva personernas rörelsefrihet och därigenom lugna ned pågående konflikter. Positiva erfarenheter finns bl.a. från Danmark. Detta har riksdagen också sedan tidigare tillkännagett för regeringen. Det är förvisso positivt att regeringen nu har aviserat en utredning om vistelseförbud, men enligt utskottet är det osäkert om utredningen avser den typ av vistelseförbud som riksdagen har efterfrågat. Utskottet anser därför att det finns skäl för riksdagen att tillkännage för regeringen att den omgående bör tillsätta en utredning eller komplettera direktiven till den aviserade utredningen i syfte att så snart som möjligt återkomma med ett lagförslag om vistelseförbud för gängkriminella i enlighet med det anförda.

Vidare avstyrkte utskottet ett förslag om vistelseförbud för dömda sexualförbrytare som var likalydande med det som nu behandlas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:252).

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2021/22:196 Ökad kontroll vid verkställighet av fängelse med fotboja våren 2022 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att de områden som omfattas av ett vistelseförbud bör vara större än den omedelbara närheten kring ett brottsoffers bostad (bet. 2021/22:JuU42 s. 6 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:434).

## Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet är lagstiftningen om tillträdesförbud en viktig del i att förstärka skyddet mot brottslighet, trakasserier och andra störningar som kan drabba butiker, och det är centralt att lagstiftningen är ändamålsenligt utformad. Som framgår ovan har justitieministern anfört att han följer utvecklingen och att regeringen vid behov är beredd att se över lagstiftningen för att stärka skyddet för butiksägare ytterligare, men att lagstiftningen samtidigt är relativt ny och det behöver gå viss tid innan den kan utvärderas på ett meningsfullt sätt. Utskottet instämmer i denna uppfattning. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:952 (SD) yrkande 3 och 2022/23:966 (SD) yrkande 1.

Vidare gör utskottet samma bedömning som tidigare när det gäller förslag om att införa näringsförbud för företrädare för verksamheter som befattar sig med stöldgods och vid samröre med organiserad kriminalitet. Enligt utskottet saknas det anledning för riksdagen att ta sådana initiativ och utskottet avstyrker därför motion 2022/23:966 (SD) yrkandena 7 och 8.

Utskottet har flera gånger tidigare framhållit behovet av att kunna använda geografiska vistelseförbud för att öka tryggheten och minska brottsligheten, och riksdagen har riktat flera tillkännagivanden till regeringen om detta. Utskottet ser därför positivt på att ny lagstiftning om vistelseförbud inom och utanför påföljdssystemet utreds av två pågående utredningar. I avvaktan på att utredningarna ska redovisa sina uppdrag under hösten 2023 anser utskottet att det saknas skäl att ta ytterligare initiativ i frågan. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:587 (M) och 2022/23:2139 (S) yrkande 20.

# Reservationer

## 1. **Brott som har begåtts utanför Sverige, punkt 2 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 41,

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 86 och 148 samt

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 40 och

avslår motionerna

2022/23:149 av Lawen Redar (S) och

2022/23:475 av Adrian Magnusson och Sofia Skönnbrink (båda S).

### *Ställningstagande*

Jag anser att Sverige i större omfattning än i dag ska använda sig av principen om universell jurisdiktion för att utreda, åtala och döma personer för krigsbrott, brott mot mänskliga rättigheter och brott mot mänskligheten. Med sitt goda internationella anseende och kunniga rättsväsende har Sverige goda förutsättningar att via universell jurisdiktion se till att denna typ av brott uppmärksammas och att brottsoffren får upprättelse. Det bör därför göras en översyn av den befintliga svenska lagstiftningen om universell jurisdiktion för att avgöra om den är ändamålsenlig och i syfte att den ska omfatta fler brott.

## 2. **Fridskränkingsbrott, punkt 3 (S)**

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S),  
Mattias Vepsä (S) och Sanna Backeskog (S).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 58 och

avslår motionerna



2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 50 och 51,  
2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 4, 5 och 20,  
2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 49 och 50 samt  
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 109–111.

### *Ställningstagande*

Vår uppfattning är att mer behöver göras när det gäller straffskärpningar och mäns våld mot kvinnor. Vi ser positivt på att Utredningen om en översyn av kontaktförbudslagstiftningen, som tillsattes i juli 2022 och som bl.a. ser över om straffen för grov kvinnofridskränkning bör skärpas, snart ska presentera sitt förslag. Vi menar att det är viktigt att regeringen därefter ser till att betänkandet bereds vidare inom Regeringskansliet på ett effektivt sätt.

### **3. Fridskränkingsbrott, punkt 3 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 50 och 51,  
2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 4, 5 och 20,  
2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 49 och 50 samt  
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 109,

bifaller delvis motion

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 58 och  
avslår motion

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 110 och 111.

### *Ställningstagande*

Fridskränkingsbrotten måste ha en straffskala som motsvarar deras allvarlighetsgrad. Jag anser därför att minimistraffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ska höjas från ett till två års fängelse och att maximistraffet för brotten ska höjas från sex till tio års fängelse. Ändringen behövs för att säkerställa att även de grövsta fridskränkingsbrotten bedöms som fridskränkingsbrott och inte som våldsbrott.

När det gäller återfall i brott som innebär våld i en nära relation bör möjligheten att utfärda en restriktionsdom som t.ex. innehåller krav på elektronisk övervakning eller vistelseförbud övervägas.

#### 4. Fridskränkning, punkt 3 (MP)

av Bassem Nasr (MP).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 51,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 50 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 109–111,

bifaller delvis motion

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 58 och

avslår motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 50,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 4 och 20 samt

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 49.

##### *Ställningstagande*

Fridskränkning, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning och hedersförtryck är i dag konstruerade så att vissa separata gärningar som i sig är brottsliga tillsammans kan utgöra ett fridskränkningssbrott. Jag menar att konstruktionen av dessa brott bör ändras så att den i stället grundar sig på förövarens kontrollerande och nedbrytande beteende.

Enligt min uppfattning bör dessutom minimistraffet för grov kvinnofridskränkning höjas till två års fängelse.

Enligt den befintliga lagstiftningen preskriberas de olika gärningar – som tillsammans utgör något av fridskränkningssbrotten – var för sig. Jag vill att detta ändras så att preskriptionstiden i stället börjar löpa när det tillstånd som utgör brottet, dvs. förhållandet och trakasserier, upphör.

#### 5. Kontrollerande beteende, punkt 4 (S, C, MP)

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S), Mattias Vepsä (S), Ulrika Liljeberg (C), Sanna Backeskog (S) och Bassem Nasr (MP).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 29,

2022/23:1315 av Aylin Fazelian (S),

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 74,

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 59 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 107.

### *Ställningstagande*

Vi anser att psykiskt våld och kontrollerande beteende ska kriminaliseras. Sommaren 2022 lämnades ett sådant förslag i departementspromemorian Straffansvar för psykiskt våld, vilket vi ser positivt på. Remissbehandlingen är avslutad och vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att lämna ett lagförslag till riksdagen så snart som möjligt.

## **6. Psykiskt våld mot barn, punkt 5 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 3 och

2022/23:2044 av Daniel Vencu Velasquez Castro m.fl. (S) yrkande 2.

### *Ställningstagande*

Världshälsoorganisationens definition av våld omfattar även försummelse och psykiskt våld. Trots att sådana gärningar kan vara lika allvarliga som fysisk misshandel är försummelse, vanvård och psykisk misshandel av ett barn inte straffbelagt i brottsbalken. Jag anser att misshandel, när det gäller barn, även bör omfatta psykiskt våld, försummelse och omsorgsbrister. Inte minst är det viktigt att kunna åtala för sådana gärningar som utövats mot ett barn som är föremål för omhändertagande från samhällets sida, exempelvis genom jour- eller familjehemsplacering.

## **7. Illegala vägspärrar, punkt 7 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4.

### *Ställningstagande*

Vi ser allvarligt på förekomsten av illegala vägspärrar. När sådana upprättades i utsatta områden i Göteborg hösten 2020 av personer tillhörande den organiserade brottsligheten blev det tydligt att den befintliga strafflagstiftningen inte är tillräcklig för att sådant beteende ska kunna beivras på ett effektivt sätt. Riksdagen tillkännagav också för regeringen våren 2021 att den borde tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå ett särskilt straffansvar för illegala vägspärrar. Eftersom ingen utredning har tillsatts och inga andra åtgärder tycks ha vidtagits anser vi att det finns anledning för riksdagen att rikta ett nytt tillkännagivande till regeringen i frågan.

## **8. Skärpta straff för sexualbrott, punkt 10 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 52,  
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 21–23 och  
2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 100 och 103 samt  
avslår motionerna  
2022/23:667 av Ellen Juntti (M),  
2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 20 och 24,  
2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 101,  
2022/23:1708 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 1 och  
2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Det är grundläggande att varje människa ska ha en oivillkorlig rätt att själv bestämma över sin sexualitet och sitt sexuella umgänge samt att sex alltid ska byggas på frivillighet. Sexualbrotten är till sin natur särskilt integritetskränkande och det är viktigt att straffskalorna för sexualbrott speglar detta på ett rättvisande sätt. Det är positivt att straffen nyligen skärpts för ett flertal sexualbrott, men jag anser att det är motiverat med ytterligare straffskärpningar när det gäller vissa brottsbeteckningar. Det är angeläget att såväl den som drabbas som samhället i stort upplever att straffet står i rimlig proportion till gärningen. Det är också principiellt viktigt att sexualbrott mot barn bedöms allvarligare än motsvarande brott mot vuxna.

I enlighet med dessa utgångspunkter anser jag att straffskalan för köp av sexuell tjänst ska ändras i syfte att normalpåföljden för brottet ska vara fängelse. Även minimistraffet för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling bör skärpas. Jag vill också att maximistraffet för sexuellt övergrepp mot barn ska höjas till fyra års fängelse och att minimistraffet för grovt sexuellt övergrepp mot barn ska höjas till två års fängelse.

## **9. Koppleri, punkt 11 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 54 och  
2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 105.

### *Ställningstagande*

Den belgiska kopplerilagstiftningen är mer långtgående än den svenska och innebär att även den som försöker locka in personer i prostitution gör sig skyldig till koppleri. Den svenska straffbestämmelsen om koppleri kräver att det sker ett faktiskt främjande eller utnyttjande i ett specifikt fall för att någon ska kunna dömas för koppleri. Detta innebär att en mer allmän uppmaning som inte riktar sig till en specifik person faller utanför det straffbara området. Jag vill därför att en översyn ska göras i syfte att brottsbeteckningen koppleri även ska omfatta uppmanan till prostitution.

## 10. Översyn av sexualbrottslagstiftningen, punkt 13 (MP)

av Bassem Nasr (MP).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2, bifaller delvis motionerna

2022/23:409 av Erik Hellsborn (SD),

2022/23:607 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 2 och

2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C) yrkande 2 och avslår motionerna

2022/23:609 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2022/23:1681 av Helena Vilhelmsson och Anne-Li Sjölund (båda C) och

2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Det är ett steg i rätt riktning att den pågående Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre har fått i uppdrag att utvärdera hur straffansvaret för oaktsamhet i fråga om ålder vid sexuella kränkningar fungerar. Om utredningen kommer fram till att det finns brister i straffansvaret menar jag att det är angeläget att ytterligare åtgärder vidtas. Detta skulle kunna ske genom att en utredning får i uppdrag att utreda och lämna författningsförslag om en kontrollplikt i fråga om målsägandens ålder när det gäller sexuella handlingar mot minderåriga.

Det är viktigt att stärka skyddet mot sexuella kränkningar av barn i åldern 15–17 år, särskilt när det gäller utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Jag anser därför att brottsbeteckningen utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling ska inkorporeras i brottsbeteckningen våldtäkt mot barn.

## 11. Ärekränkingsbrott, punkt 14 (MP)

av Bassem Nasr (MP).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 86 och avslår motionerna

2022/23:1086 av Ida Drougge (M) och

2022/23:2159 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

### *Ställningstagande*

Det är viktigt att intensifiera arbetet mot det sexuella våldet, stärka rättigheterna för personer som utsatts för sexualbrott och förbättra stödet till brottsoffer. I detta sammanhang finns det enligt min mening ett behov av att se över lagstiftningen om förtal, i syfte att stävja förtalsanmälningar med hämndmotiv. Regeringen bör därför ta initiativ till en sådan översyn.

## **12. Ocker, punkt 16 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1003 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 22.

### *Ställningstagande*

Straffbestämmelsen om ocker ska förhindra att en säljare eller kreditgivare utnyttjar en kunds okunskap, utsatthet eller oförmåga att bedöma en varas eller tjänsts kostnad. Det har dock visat sig att det sällan väcks åtal för eller döms för ocker. Vi anser därför att det bör göras en översyn av straffbestämmelsen om ocker för att säkerställa möjligheterna att förhindra att någon utnyttjar en persons okunskap eller oförmåga att bedöma riktigheten i kostnader och avtal.

**13. Straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper, punkt 17 (S, C)**

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S),  
Mattias Vepsä (S), Ulrika Liljeberg (C) och Sanna Backeskog (S).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 5 och  
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 17,  
bifaller delvis motion  
2022/23:1985 av Johanna Rantsi (M) och  
avslår motionerna  
2022/23:505 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)  
yrkandena 1 och 2 samt  
2022/23:1105 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2.

*Ställningstagande*

Hot och våld mot rektorer, lärare och annan personal inom skolväsendet har blivit allt vanligare på senare tid, vilket är ett allvarligt problem. Vi ser därför positivt på att Utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor har lämnat förslag som syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet för utbildningspersonal. Eftersom remissbehandlingen av betänkandet avslutades under våren 2022 anser vi att det är angeläget att förslagen bereds skyndsamt och leder till att ny lagstiftning kommer på plats så snart som möjligt.

**14. Hets mot folkgrupp, punkt 18 (V)**

av Gudrun Nordborg (V).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:1232 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 och  
bifaller delvis motion  
2022/23:124 av Ola Möller (S).



### *Ställningstagande*

Trots att FN:s funktionsrättskonvention gäller i Sverige sedan 2009 har den svenska lagstiftningen stora brister, bl.a. en avsaknad av skydd mot hatbrott. Straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp omfattar inte handlingar riktade mot personer med funktionsnedsättning. En följd av detta är också att det saknas statistik och forskning på området. Jag anser att lagstiftningen bör ändras genom att funktionsnedsättning läggs till i straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp.

### **15. Barnpornografibrott, punkt 19 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 38, 39 och 42 samt

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 3 och

avslår motionerna

2022/23:61 av Nima Gholam Ali Pour (SD),

2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 1 och

2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Brottsbeteckningen barnpornografibrott bör byta namn till dokumenterade sexuella övergrepp mot barn och flyttas till 6 kap. brottsbalken, där bestämmelser om sexualbrott finns. Min uppfattning är att detta på ett bättre sätt uttrycker allvaret i gärningar som består av att ladda ned, titta på eller sprida skildringar av sexuella övergrepp mot barn.

Barnkonventionsutredningen konstaterade att det inte är förenligt med barnkonventionen att ett barn vars pubertetsutveckling är fullbordad har ett mindre omfattande skydd än andra barn mot att utnyttjas i pornografiskt material. Jag delar denna uppfattning och anser att definitionen av barn i straffbestämmelsen bör ses över för att åstadkomma ett mer ändamålsenligt skydd för alla barn.

**16. Barnpornografibrott, punkt 19 (MP)**

av Bassem Nasr (MP).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 38 och

2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motionerna

2022/23:61 av Nima Gholam Ali Pour (SD),

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 39 och 42,

2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD) yrkande 1 och

2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C) yrkande 1.

*Ställningstagande*

Det är positivt att den pågående Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre har fått i uppdrag att ta ställning till om brottsbeteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott bör ändras för att tydliggöra att vissa brott är dokumenterade sexuella övergrepp mot barn. Enligt min uppfattning bör brottsbeteckningarna ändras och det är viktigt att en sådan förändring genomförs skyndsamt.

**17. Djurplågeri, punkt 20 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16 och

avslår motion

2022/23:903 av Michael Rubbestad (SD).

### *Ställningstagande*

Vi ser positivt på att en ny brottsbeteckning – grovt djurplågeri – nyligen har införts i brottsbalken. För att fullt ut spegla brottets allvar anser vi dock att minimistraffet för grovt djurplågeri bör höjas från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

## **18. Skyddande av brottsling, punkt 21 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 32.

### *Ställningstagande*

Polisens tillgång till vittnesuppgifter är ofta avgörande för att förundersökningar ska leda till att åtal väcks och brott lagförs. Vittnen som ljuger eller vilseleder polisen under förundersökningen, t.ex. för att skydda andra personer, kan påverka utredningen negativt, och det kan leda till att brottet inte klaras upp. Jag anser därför att brottsbeteckningen skyddande av brottsling bör utvidgas och omfatta fler situationer, t.ex. när en person lämnar falska uppgifter till förmån för någon annan i polisförhör eller på annat sätt i en brottsutredning.

## **19. Otillåtna bosättningar, punkt 22 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:1004 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11.

### *Ställningstagande*

Otillåtna bosättningar är ett allvarligt problem, och det är dags att det bekämpas på riktigt. Vi menar att det ska vara tydligt att den som bosätter sig på någon annans mark utan tillåtelse, utöver den natt som enligt hävd och allemansrätten är tillåtet, gör sig skyldig till ett brott som ska beivras. Vi föreslår att en utredning tillsätts och får i uppdrag att utreda hur brott mot allemansrätten kan bekämpas bättre. Vi vill också att utredningen ska lämna förslag till konkreta åtgärder för att människor som begår dessa brott ska kunna lagföras. En översyn bör också göras av hur straffvärdet kan höjas så att det bättre står i proportion till den skada som åsamkas markägaren.

### **20. Flaggskändning, punkt 23 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1001 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 14.

### *Ställningstagande*

Den svenska flaggan är en symbol för Sverige och därmed i förlängningen för svenska myndigheter. Det är därför angeläget att bestämmelser om svenska flaggan och flaggning lagfästs i större utsträckning än i dag. Vi anser att flaggskändning, som utförs som ett led i att uttrycka missaktning för Sverige och svenskar, bör kriminaliseras.

### **21. Sekretessbrott, punkt 24 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:949 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 24 och avslår motion

2022/23:505 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Mycket av dagens kommunikation sker digitalt, och våra datorer och telefoner innehåller en hel del personligt material, t.ex. foton, musik, texter och e-post. Myndigheter kan skicka ut sekretessbelagda dokument med e-post och det kan även finnas patientjournaler nedladdade på datorn. I dag finns inte tillräckligt effektiva rättsliga hinder för en arvinge att publicera sådana känsliga dokument som kan finnas på en avlidens dator eller surfplatta. Det behövs ett lagstadgat skydd av den avlidnes integritet, och regeringen bör återkomma med ett sådant lagförslag.

## **22. Narkotikabrott, punkt 25 (MP)**

av Bassem Nasr (MP).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:550 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD),

2022/23:754 av Nicklas Attefjord (MP) yrkande 1 och

2022/23:1927 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Svensk narkotikapolitik och svensk beroendevård har under senare år utvecklats till ett tydligare fokus på skademinimering, vilket innebär att fler får vård. Trots detta lägger staten fortfarande stora resurser på att straffa människor med beroende i stället för att erbjuda dem vård.

Även om det har gått 35 år sedan bruk av narkotika kriminaliserades finns det mycket lite kunskap om lagstiftningens effekt. Jag anser att en utredning bör ges i uppdrag att utvärdera kriminaliseringen och utreda frågan om att avkriminalisera eget bruk av narkotika, bl.a. genom att hämta in kunskap och erfarenheter från andra länder.

**23. Lustgas, punkt 26 (MP)**

av Bassem Nasr (MP).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:750 av Nicklas Attefjord och Katarina Luhr (båda MP) yrkande 4.

*Ställningstagande*

Under senare år har det skett en dramatisk ökning av antalet personer som missbrukar lustgas, inte minst bland minderåriga. Detta är allvarligt eftersom inhalerandet av ren lustgas kan leda till syrebrist och medvetlöshet och andra skador till följd av ruset, t.ex. fallskador. Långvarig användning av lustgas kan även leda till nervskador och ta sig uttryck som domningar, muskelsvaghet och förlust av känsel samt leda till psykoser och demens. Dessutom riskerar unga personer som berusar sig på lustgas att snabbt hamna i ett missbruk och i en negativ spiral i livet.

Att använda lustgas är inte otillåtet i dag, vilket innebär att det saknas lagstöd för polisen att ingripa mot problemet. Jag vill därför att regeringen snarast agerar för att förbjuda användandet av lustgas i berusningssyfte. All användning och annan befattning med lustgas bör regleras så att endast de användningsområden som är nödvändiga inom t.ex. sjukvård och industri tillåts.

**24. Eftersupning, punkt 27 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 44 och

2022/23:1111 av Hans Eklind (KD).

*Ställningstagande*

Det är problematiskt att det finns en möjlighet för personer som misstänks för rattfylleri att undgå ansvar för rattfylleri genom att invända att de intog alkohol

först efter körningen. Jag menar därför att lagstiftningen om rattfylleribrott ska ses över. Inom ramen för en sådan översyn bör frågor om kriminalisering av efterförtäring, skärpta straff för rattfylleri och grovt rattfylleri samt förlängd tid för villkor i fråga om alkoholås eller återkallelse av körkort utredas.

## **25. Påföljder för trafikbrott, punkt 28 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 7 och  
avslår motion  
2022/23:1171 av Monica Haider (S).

### *Ställningstagande*

En rattfyllerist som orsakar en annan persons död i trafiken döms ofta för vållande till annans död. Vår uppfattning är att rattfylleri som leder till en annan persons död bör rubriceras som dråp och därigenom leda till högre straff än i dag. Vi vill därför att en utredning ska ges i uppdrag att utreda frågan och föreslå lagändringar som innebär en skärpt syn på sådana gärningar.

## **26. Djurrättsrelaterade brott, punkt 30 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6,  
2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 47 och  
2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 38–40,  
bifaller delvis motionerna  
2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 4 och  
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 73 och

avslår motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 43,

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 68 och 72 samt

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 10 och 12.

### *Ställningstagande*

Brott som begås av djurrättsaktivister är ett allvarligt problem för bl.a. lantbrukare och andra näringsidkare som arbetar med djur. Möjligheterna att bedriva djurnäring försvåras avsevärt genom att företagarna utsätts för hot, skadegörelse eller civil olydnad i form av att djur släpps ut. Vi anser att straffen bör skärpas för sådan brottslighet.

Det är också allvarligt att jägare utsätts för hot, våld och skadegörelse. Vi vill att en utredning ska tillsättas och ges i uppdrag att kartlägga problemet med djurrättsrelaterad brottslighet som riktar sig mot jägare och lämna författningsförslag om att införa jaktsabotage som en ny brottsbeteckning.

Enligt vår uppfattning finns det goda skäl att kartlägga, bekämpa och lagföra brott som begås av djurrättsaktivister. För att åstadkomma detta vill vi att en nationell kartläggning ska göras av problematikens omfattning. Vidare menar vi att den kommande utredningen om deltagande i kriminella organisationer bör inkludera kriminell verksamhet som bedrivs av organiserade djurrättsaktivister.

## **27. Djurrättsrelaterade brott, punkt 30 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 43,

2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 4 och

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 68, 72 och 73,

bifaller delvis motionerna

2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 6 och

2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 47 och

avslår motionerna

2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 5,

2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 38–40 och

2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 10 och 12.



### *Ställningstagande*

De lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2022 i bestämmelserna om hemfridsbrott och olaga intrång var ett steg i rätt riktning för att motverka den djurrättsrelaterade brottsligheten och stärka skyddet för djurbönder i Sverige, men mer måste göras. Jag vill att det görs en uppföljning av den nya lagstiftningen för att säkerställa att den får avsedd effekt. Min uppfattning är att kränkning bör ingå som en kvalifikationsgrund för grovt hemfridsbrott och grovt olaga intrång, t.ex. när ett intrång riktas mot en gård som även är en bostad. Eftersom det är vanligt att näringsidkare och personer som är verksamma i de gröna näringarna även utsätts för andra gärningar än olaga intrång och hemfridsbrott vill jag att en bredare översyn görs av det straffrättsliga skyddet mot trakasserier på privat mark och straffen för djurrättsrelaterad brottslighet.

Det är angeläget att vidta kraftfulla åtgärder för att motverka våld, hot och trakasserier mot jägare. Inte minst gäller detta brott som riktar sig mot eftersöksjägare som utför uppdrag på polisens begäran och i samhällets intresse. Jag vill därför att en utredning tillsätts och ges i uppdrag att utreda en kriminalisering av jaktsabotage och hindrande av jakt.

### **28. Handel med metallskrot, punkt 31 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:940 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4.

### *Ställningstagande*

De omfattande stölderna av framför allt koppar är ett stort samhällsekonomiskt problem som drabbar allt från småföretag till Sveriges kyrkor, järnvägar och kraftförsörjning. Vi anser därför att det krävs flera åtgärder för att få en effektivare kontroll av handeln med metallskrot, bl.a. genom att straffen skärps för handel och annan befattning med stulet metallskrot.

**29. Civilkuragelag, punkt 32 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:510 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) och 2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

*Ställningstagande*

I dag finns ingen allmän skyldighet att hjälpa människor i nöd eller fara i svensk lagstiftning. Sådan lagstiftning finns däremot i de flesta länder i Europa, bl.a. i våra nordiska grannländer.

Vi anser att det bör införas en straffsanktionerad allmän skyldighet att hjälpa nödställda personer. En sådan civilkuragelag skulle göra var och en skyldig att hjälpa en medmänniska i nöd, utifrån situationen och sina egna förutsättningar. I många fall kan det röra sig om saker som kan göras med en enkel och riskfri insats, t.ex. att kontakta nödnumret när det har inträffat en trafikolycka, att kasta ned en livboj till en person som befinner sig i vattnet eller att hindra ett barn från att drunkna i en vattenpöl.

**30. Flerfaldig brottslighet, punkt 33 (S)**

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S), Mattias Vepsä (S) och Sanna Backeskog (S).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 37,

bifaller delvis motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 2 och

2022/23:1203 av Mattias Ottosson m.fl. (S) samt

avslår motion

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 1 och 76.

### *Ställningstagande*

Brottens allvar ska återspeglas i det utdömda straffet, inte minst när det gäller flerfaldig och upprepad brottslighet. Vår uppfattning är att den som döms för flera brott ska få ett högre straff än i dag. Vi anser därför att straffmätningen av flerfaldig brottslighet i den befintliga lagstiftningen – som innebär att gärningspersonen får mängdrabatt – bör ses över. En sådan översyn ska ta hänsyn till brottsoffrets behov av att få brott utredda och gärningsmannen lagförd, samtidigt som det straff som utdöms ska stå i proportion till brottets allvar, särskilt i jämförelse med andra brott.

### **31. Flerfaldig brottslighet, punkt 33 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 76 samt bifaller delvis motionerna

2022/23:1203 av Mattias Ottosson m.fl. (S) och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 37.

### *Ställningstagande*

Det nuvarande systemet för straffmätning behöver förändras på flera sätt. Det måste på ett tydligare sätt än i dag speglas i lagstiftningen att det är särskilt allvarligt med upprepad brottslighet. Enligt min uppfattning bör straffet för den som döms för flera brott i en och samma rättegång skärpas. Jag vill att dagens form av mängdrabatt slopas och ersätts med ett nytt system där utgångspunkten bör vara att fler brott än det grövsta ska tillräknas en större andel av straffvärdet vid straffmätningen. När det gäller brottet övergrepp i rättssak menar jag att asperationsprincipen inte ska tillämpas alls, dvs. straffvärdet ska överhuvudtaget inte reduceras med hänsyn till att den tilltalade har begått flera brott. Med beaktande av att många som döms för allvarliga våldsbrott är återfallsförbrytare finns det också anledning att skärpa synen på återfall i brott.

**32. Försvarande omständigheter, punkt 34 (S)**

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S),  
Mattias Vepsä (S) och Sanna Backeskog (S).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:394 av Ida Ekeröth Clausson och Louise Thunström (båda S) och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 60,

bifaller delvis motionerna

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 33,

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 78 och

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 24 och

avslår motion

2022/23:882 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4.

*Ställningstagande*

Det är viktigt att de senaste årens arbete med att bekämpa mäns våld mot kvinnor fortsätter med full kraft och att målsättningen är en nollvision för mäns våld mot kvinnor. Vi anser att nästa steg i denna riktning bör vara att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor.

**33. Försvarande omständigheter, punkt 34 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:882 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4,

2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 33,

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 78 och

2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 24 och

bifaller delvis motionerna

2022/23:394 av Ida Ekeröth Clausson och Louise Thunström (båda S) och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 60.

### *Ställningstagande*

Det finns många exempel på att gärningsmän har begått allvarliga brott motiverade av hat mot kvinnor och att personer med funktionsnedsättning har utsatts för brott på grund av detta. Jag vill därför att kön och funktionsnedsättning införs som särskilda hatbrottsgrunder. Det är positivt att en pågående utredning har i uppdrag att ta ställning till om kön bör läggas till i straffskärpningsbestämmelsen och om det straffrättsliga skyddet för äldre och andra särskilt utsatta behöver förstärkas. Även om frågan kommer att analyseras i utredningen anser jag att det finns skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att den också ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att kön och funktionsnedsättning uttryckligen anges i straffskärpningsbestämmelsen.

### **34. Återfall i brott, punkt 35 (S)**

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S),  
Mattias Vepsä (S) och Sanna Backeskog (S).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 38 och  
avslår motion  
2022/23:1079 av Camilla Brunsberg (M).

### *Ställningstagande*

Vi anser att den som återfaller i brott ska få ett högre straff än idag. Förslag som syftar till detta lämnades av Gängbrottsutredningen och omfattades också av den lagrådsremiss som beslutades i augusti 2022. Som framgår ovan har regeringen, efter att Lagrådet haft synpunkter på förslaget, ansett att förslaget behöver beredas ytterligare. Vi har förståelse för denna bedömning men det är samtidigt viktigt att förslaget bereds skyndsamt. För att säkerställa att så sker finns det enligt vår mening anledning för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som syftar till en skärpt syn på återfall i brott.

**35. Påföljder, punkt 36 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2022/23:1441 av Serkan Köse m.fl. (S).

*Ställningstagande*

Livstids fängelse ingår i straffskalan för endast ett fåtal brott och är den allvarligaste påföljden som kan dömas ut enligt svensk rätt. Det förekommer dock ofta att livstidsstraff omvandlas till tidsbestämda straff, vilket innebär att påföljden blir betydligt skonsammare än vad ett livstidsstraff skulle ha varit. Vi anser att livstids fängelse utan möjlighet till omvandling till tidsbestämt straff ska införas som en ny påföljd. Denna påföljd ska kunna utdömas för brott som i dag kan medföra livstidsstraff.

**36. Preskription, punkt 37 (S)**

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S), Mattias Vepsä (S) och Sanna Backeskog (S).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 27, bifaller delvis motion

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 22 och avslår motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 49,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 34,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 99 och

2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

De senaste åren har tekniska framsteg gjorts som ökat möjligheterna att klara upp brott även efter lång tid, vilket gör att preskriptionstiderna för brott behöver ändras. Flera sådana förslag finns i Preskriptionsutredningens betänkande. Eftersom snart ett år har gått sedan remissbehandlingen av betänkandet avslutades anser vi att det finns skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med ett lagförslag om förändrade preskriptionsregler.

### **37. Preskription, punkt 37 (C)**

av Ulrika Liljeberg (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 22 och 49,

2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 34 och

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 99 och

bifaller delvis motionerna

2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M) yrkande 1 och

2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 27.

### *Ställningstagande*

Såväl tekniska framsteg som en allmänt ändrad syn på preskription påkallar behovet av att ändra preskriptionstiderna för brott. Det är därför angeläget att Preskriptionsutredningens förslag bereds skyndsamt inom Regeringskansliet och att regeringen återkommer med ett lagförslag till riksdagen inom kort.

Den 1 maj 2020 trädde en lagändring i kraft som innebar att preskriptionstiden slopades för vissa sexualbrott mot barn och barnpornografibrott. Detta är positivt men jag anser att preskriptionstiden även bör slopas för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn. Det finns också anledning att generellt se över preskriptionstiderna för sexualbrott, bl.a. mot bakgrund av att ny dna-teknik gör det möjligt att lösa brott som rättsväsendet tidigare har misslyckats med att klara upp.

**38. Tillträdesförbud, punkt 38 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 3 och  
2022/23:966 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

*Ställningstagande*

Att införa lagstiftningen om tillträdesförbud till butik var ett viktigt steg i rätt riktning för att motverka stölder och skapa trygghet för anställda och kunder, men mer måste göras. Vi ser allvarligt på indikationer från detaljhandeln om att tillträdesförbuden inte meddelas i tillräcklig utsträckning och att de inte är tillräckligt effektiva. Eftersom det nu har gått en tid sedan lagen trädde i kraft anser vi att det behövs en översyn av lagstiftningen om tillträdesförbud till butik. En sådan översyn ska också syfta till att tydliggöra att tillträdesförbud kan meddelas preventivt, dvs. utan föregående dom.

**39. Näringsförbud, punkt 39 (SD)**

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson (SD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:966 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8.

*Ställningstagande*

Flera kartläggningar som har gjorts av myndigheter inom rättsväsendet visar att personer som har identifierats som gängkriminella har betydande kopplingar till företag. I kartläggningarna har dessa personer kunnat kopplas till konkurser i företag som har tömts på tillgångar och därefter övertagits av s.k. målvakter. Personerna har också haft aktiva uppdrag som företrädare för



näringsverksamhet, vilket visar att åtgärder behöver vidtas för att motverka detta fenomen. Vi vill därför att en utredning ska tillsättas i syfte att utreda förutsättningarna att meddela näringsförbud mot personer som deltar i eller har samröre med organiserad brottslighet. Vi anser också att företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör meddelas näringsförbud.

#### **40. Vistelseförbud, punkt 40 (S)**

av Ardalan Shekarabi (S), Petter Löberg (S), Anna Wallentheim (S),  
Mattias Vepsä (S) och Sanna Backeskog (S).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 20 och  
avslår motion  
2022/23:587 av Marlène Lund Kopparklint (M).

##### *Ställningstagande*

De senaste åren har en lång rad åtgärder vidtagits för att motverka de kriminella nätverken. Med hänsyn till att de kvarstående problemen är stora måste insatserna för att öka tryggheten och motverka de kriminella nätverken intensifieras och nya åtgärder ständigt övervägas. Enligt vår uppfattning finns det ett behov av att införa geografiska vistelseförbud för personer som är involverade i t.ex. gängvåld eller narkotikaförsäljning. Det är därför positivt att ny lagstiftning om vistelseförbud utreds. Det är dock viktigt att detta arbete också leder fram till resultat. För att säkerställa att så sker bör riksdagen göra ytterligare ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

BILAGA

## Förteckning över behandlade förslag

### Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

*2022/23:61 av Nima Gholam Ali Pour (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pubertetsutvecklingsrekvisitet i barnpornografibrottet bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:124 av Ola Möller (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av lagen om hets mot folkgrupp och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:149 av Lawen Redar (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera sexköp utomlands och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:293 av Jan Ericson (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffen för miljö- och klimatrelaterad kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:305 av Margareta Cederfelt (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förbjuda konverteringsterapi och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:394 av Ida Ekeröth Clausson och Louise Thunström (båda S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:409 av Erik Hellsborn (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ställa högre krav på vuxna att försäkra sig om deras sexuella partners lagliga ålder och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:475 av Adrian Magnusson och Sofia Skönnbrink (båda S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid köp av sexuella tjänster utomlands och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:505 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen gällande uppmaning till brott av förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en skärpning av straffen för hot mot förtroendevalda politiker genom att låta det klassas som demokratibrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:510 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:535 av Markus Wiechel (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett aktivt störande av vital infrastruktur ska klassas som grovt sabotage mot blåljusverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:550 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och se över den nuvarande narkotikapolitiken beträffande kriminalisering av eget bruk och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:587 av Marléne Lund Kopparklint (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga juridisk prövning av att införa ett nytt begrepp gällande vistelseförbud för dömda sexualförbrytare på platser som frekventeras av barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:607 av Marléne Lund Kopparklint (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över lagstiftningen så att högre krav ställs på den som begår ett brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:609 av Marléne Lund Kopparklint (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utreda förutsättningarna att införa en femårsregel som komplement till den sexuella myndighetsåldern och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:667 av Ellen Juntti (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att införa ett nytt brott, synnerligen grov våldtäkt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:750 av Nicklas Attefjord och Katarina Luhr (båda MP):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda och straffsanktionera all oreglerad hantering av lustgas och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:754 av Nicklas Attefjord (MP):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera narkotikastrafflagen och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C):*

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp den nya lagen om olaga intrång och hemfridsbrott i syfte att öka tryggheten för djurhållande företagare, deras anställda och familjer och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:855 av Daniel Bäckström m.fl. (C):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en kriminalisering av jaktsabotage och hindrande av jakt och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring av straffmätningen och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring av dagens mängdrabatt och en skärpt syn på flerfaldig brottslighet och återfall i brott och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över preskriptionstiderna för brott i skärpande riktning och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottet skyddande av brottsling ska kunna omfatta fler situationer och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera efterförtäring och skärpa straffen för rattfylleri och grovt rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att preskriptionstiderna för sexualbrott generellt ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att maxstraffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning bör höjas från sex till tio års fängelse och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja minimistraffet för grov frids- och kvinnofridskränkning till två år och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en högre straffskala för sexualbrott som sexköp och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda kopplerilagstiftningen till att även omfatta uppmuntran till prostitution och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagregleringen av trakasserier på privat mark samt möjligheten att skärpa straffen för djurrätsrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen om grovt hemfridsbrott och olaga intrång även bör inkludera kränkningar bland kvalifikationsgrunderna för grovt brott och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en kriminalisering av jaktsabotage och hindrande av jakt och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bortseende från asperationsprincipen för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:864 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):*

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att definitionen av misshandel av ett barn även bör omfatta psykiskt våld, försummelse och omsorgsbrister och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det straffrättsliga skyddet för barn mellan 15 och 17 år som utsatts för brottet köp av sexuell handling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimistraflet för utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja straffminimum till två års fängelse för grovt sexuellt övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja maxstraffet till fyra års fängelse för sexuellt övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte införa en särskild bestämmelse om utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling som anses mindre grovt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn ska omfattas av bestämmelserna om slopad preskriptionstid och att preskriptionstiderna för sexualbrott generellt ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över brister rörande det straffrättsliga skyddet när sexuella gärningar begås via digitala medier, särskilt frågan när gärningspersonen inte är närvarande när brottet spelas in, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa kravet på att barnet har medverkat för att kunna döma till ansvar för utnyttjande av barn för sexuell posering och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att benämningen barnpornografibrott bör ändras till dokumenterade sexuella övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnpornografibrottet ska definieras som ett brott mot person och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över definitionen av ”barn” i barnpornografibrottet för att alla barn under 18 år ska få samma skydd och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:882 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att funktionsnedsättning ska utgöra grund för hatbrott och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:883 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att maxstraffet för grov fredskränkning och grov kvinnofridskränkning bör höjas från sex till tio års fängelse och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja minimistraffet för grov frids- och kvinnofridskränkning till två år och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om restriktionsdom vid återfall i brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera kontrollerande beteende och psykiskt våld och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kön som hatbrottsgrund och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet brott som omfattas av universell jurisdiktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C):*

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för hot och våld riktat mot rektorer och lärare som agerar inom ramen för sitt nationella uppdrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:900 av Michael Rubbestad (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera lagstiftningen så att fota och filma en olycksplats blir olagligt för privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:903 av Michael Rubbestad (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i juridisk mening jämställa ett djur med en människa i beroendeställning och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:940 av Tobias Andersson m.fl. (SD):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpningar för handel och befatning med stulet metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:949 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):*

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den avlidnes integritet genom lagstadgad skyldighet att hålla känsliga digitala dokument som tillhört den avlidne hemliga och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:952 av Richard Jomshof m.fl. (SD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om butiksstöld och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera olaga hindrande av rörelsefriheten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera jaktsabotage och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:966 av Tobias Andersson m.fl. (SD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillträdesförbud till butik och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att belägga personer som deltar i, eller har samröre med, organiserad kriminalitet med näringsförbud och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör beläggas med näringsförbud, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.



*2022/23:994 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):*

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny brottsrubricering för jaktsabotage och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):*

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av grovt djurplågeri på straffskalan med minimistraff om ett år och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka straffsatserna för kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommande utredning om deltagande i kriminella organisationer ska inkludera kriminell verksamhet som bedrivs av organiserade djurrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en straffskärpning specifikt för civil olydnad som drabbar djurägare och deras näringsgren och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1001 av Matheus Enholm m.fl. (SD):*

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beivra flaggskändning under vissa omständigheter och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1003 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):*

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda regelverket mot ocker så att lagen får rimlig effekt på priser och avtal och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1004 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):*

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur brott mot allemansrätten bättre kan bekämpas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag till konkreta åtgärder för att människor som begår brott genom illegal bosättning ska kunna lagföras och att straffvärdet ska höjas och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1013 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD):*

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffskalan för dataintrång och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1079 av Camilla Brunsberg (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa straffrabatten och ta bort villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av brottet är avtjänat för de som återgår till brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:1086 av Ida Drougge (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att införa undantag i förtalslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1105 av Ann-Sofie Alm (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att ge all blåljuspersonal tjänstemannastatus och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska utdömas hårdare straff vid brott mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1106 av Ann-Sofie Alm (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställa poseringsbrott med penetrering som grov våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa sexualbrottslagen för kontakt med minderåriga på sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1111 av Hans Eklind (KD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera ett förbud mot s.k. eftersupning i trafikbrottslagen och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1117 av Gudrun Brunegård (KD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pubertetsutvecklingsrekvisitet i barnpornografibrottet bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas strikt ansvar vad gäller barnets ålder när det kommer till sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1171 av Monica Haider (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om att införa en progressiv nivå på bötesbeloppen vid fortkörning som är baserad på ens inkomst, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:1203 av Mattias Ottosson m.fl. (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över mängdrabatten vid återkommande brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1232 av Maj Karlsson m.fl. (V):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hatbrott och förolämpning mot personer med funktionsnedsättning ska ingå i brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1315 av Aylin Fazelian (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera psykisk misshandel och kontrollerande beteenden och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1441 av Serkan Köse m.fl. (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att domstolarna bör ges instrument för att utdöma böter utifrån ett mer korrekt beslutsunderlag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C):*

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att maxstraffet för grov fridskränkning/grov kvinnofridskränkning bör höjas från sex till tio års fängelse och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja minimistraffet för grov frids- och kvinnofridskränkning till två år och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera kontrollerande beteende och psykiskt våld och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kön som hatbrottsgrund och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet brott som omfattas av universell jurisdiktion och tillkännager detta för regeringen.

99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att preskriptionstiderna för sexualbrott generellt ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
100. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för vissa sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grovt sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en högre straffskala för sexualbrott som sexköp och sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.
105. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda kopplerlagstiftningen till att även omfatta uppmuntran till prostitution och tillkännager detta för regeringen.
148. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet brott som omfattas av universell jurisdiktion och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1681 av Helena Vilhelmsson och Anne-Li Sjölund (båda C):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om, samt forskningen kring, sjukdomen sexsomi för att skyndsamt komma fram till hur brottsbekämpande myndigheter och rättsväsendet på ett bättre sätt ska hantera frågor om sexsomi vid sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1708 av Josefin Malmqvist (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistraffet för våldtäkt av normalgraden och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1812 av Christian Carlsson (KD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om en genomgripande straffrättsreform i syfte att höja miniminivån i straffskalan för vålds- och sexualbrott, avskaffa ungdomsrabatten i 29 kap. 7 § BrB, se över de förmildrande omständigheterna vid straffmätning i 29 kap. 5 § BrB samt avskaffa dagens mängdrabatt för brottslingar och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1882 av Malin Björk m.fl. (C):*

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga till kön och funktionsnedsättning som hatbrottsgrunder i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över om lagstiftningen kring universell

jurisdiktion är ändamålsenlig för att driva fler fall och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1889 av Alireza Akhondi (C):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pubertetsutvecklingsrekvisitet i barnpornografibrottet bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas strikt ansvar vad gäller barnets ålder när det kommer till sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1895 av Helena Lindahl m.fl. (C):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straff för intrång i stall och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att djurrättsextremismbrott som begåtts av personer som uppbär ersättning från välfärdssystemen ska betraktas som grovt brott och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gåvor till personer eller organisationer som bedriver våldsbejakande djurrättsextremism ska kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förberedelse till brott mot djurverksamhet bör kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1927 av Niels Paarup-Petersen och Alireza Akhondi (båda C):*

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda avkriminalisering och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:1985 av Johanna Rantsi (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en ny brottsrubricering vid brott mot skolpersonal och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2010 av Johanna Rantsi (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort preskriptionstiden för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistraffet för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2044 av Daniel Vencu Velasquez Castro m.fl. (S):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att psykiskt våld och försummelse ska erkännas som våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2075 av Ann-Sofie Alm och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för en helhetsbedömning och en studie om sexualbrott mot barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S):*

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka det straffrättsliga skyddet för utbildningspersonal inom skolväsendet och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2139 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):*

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om geografiska vistelseförbud för personer involverade i gängvåld eller narkotikaförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ändra tiderna för preskription av brott och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna om mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre straff för den som återfaller i brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffen för bl.a. grovt kvinnofridsbrott och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera psykiskt våld och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2159 av Markus Wiechel m.fl. (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av brottsbalkens femte kapitel och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2250 av Runar Filper (SD):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det som i USA och andra länder måste bli straffbart med föräldraalienation, parental alienation (PA), och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om egenmäktighet med barn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om umgängessabotage och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2260 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en kontrollplikt avseende målsägandens ålder för den som misstänks ha genomfört sexuella handlingar mot en minderårig person kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling bör inkorporeras i brottet våldtäkt mot barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsbeteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott bör ändras och tillkännager detta för regeringen.

*2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP):*

86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förtalslagstiftningen i syfte att stävja förtalsanmälningar med hämndmotiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
107. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa psykisk misshandel som ett nytt brott och tillkännager detta för regeringen.
109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistraffet för grov kvinnofridskränkning till två års fängelse och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra konstruktionen av brotten fridskränkning, kvinnofridskränkning och hedersförtryck så att den grundas i förövarens kontrollerande och nedbrytande beteende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra preskriptionstiden för alla delar av brotten fridskränkning, grov kvinnofridskränkning och hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.